

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

People's Participation in Mangrove Forest Conservation of Tambon Bangnaisri, Amphoe Takua Pa, Changwat Pang - nga

คำนำ

ป่าชายเลน เป็นสังคมพืชไม่ผลัดใบของเขตร้อน หรือกึ่งเขตร้อน ที่ขึ้นอยู่ตามชายฝั่งทะเล หรือตามปากแม่น้ำที่มีน้ำทะเลท่วมถึง ในประเทศไทยมีป่าชายเลนขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปตามแนวชายฝั่งกว่า 2,600 กิโลเมตรทั้งทางด้านชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และชายฝั่งทะเลอันดามัน ในทางนิเวศวิทยา ป่าชายเลนมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและที่พักพิงของสิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิด ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตชนิดต่าง ๆ เกิดเป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายในด้านสิ่งแวดล้อม ป่าชายเลนมีความสำคัญในด้านการอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะการป้องกันพื้นที่ชายฝั่งทะเลจากคลื่นลมพายุที่แรงหรือการกัดกร่อนอย่างรุนแรง เช่น สึนามิ ซึ่งป่าชายเลนสามารถทนต่อพลังงานของคลื่น ได้ดีมากเมื่อเทียบกับสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งได้รับความเสียหายเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ป่าชายเลนได้รับความเสียหายเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ ในจังหวัดพังงา และบ้านเรือนสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่อยู่หลังป่าชายเลนก็ได้รับผลกระทบน้อยมากจากภัยพิบัติสึนามิ และนอกจากนั้นป่าชายเลนยังช่วยในการป้องกันการกัดเซาะดิน ช่วยกั้นกรองมลพิษต่าง ๆ ที่เกิดจากแผ่นดิน ไม่ให้ลงสู่ทะเล ลดการเกิดสภาวะน้ำเสีย นอกจากนี้ป่าชายเลนยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว จากการสำรวจพื้นที่ป่าชายเลนประเทศไทยในปี พ.ศ. 2504 พบว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 2,299,375 ไร่ ในปีพ.ศ. 2543 จากการสำรวจโดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT - 5 (TM) พบว่าพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทยเหลืออยู่เพียง 1,522,502 ไร่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545) ซึ่งในจังหวัดพังงาก็พบการลดลงของป่าชายเลนเช่นกัน ซึ่งในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอย่างยั่งยืนของจังหวัดพังงา ได้สรุปปัญหา การลดลงของป่าชายเลน ว่ามีสาเหตุมาจาก 1) การขาดที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน 2) ลักษณะของป่าง่ายต่อการเข้าไปใช้พื้นที่ 3) เจ้าหน้าที่ดูแลไม่ทั่วถึง 4) มีโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่น้อยและขาดการประชาสัมพันธ์และ 5) ขาดความร่วมมือของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

จังหวัดพังงาจัดว่าเป็นจังหวัดที่มีแนวชายฝั่งที่ยาวที่สุดในประเทศ เป็นป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดทางด้านฝั่งทะเลอันดามัน แต่พบว่าในปี พ.ศ. 2504 - 2541 มีพื้นที่ป่าชายเลนลดลง 169,650 ไร่หรือเฉลี่ยลดลงปีละ 4,712 ไร่ (คณะกรรมการวางแผนหลักจังหวัดพังงา, 2544) ซึ่งในอำเภอตะกั่วป่านั้นจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาด้านป่าชายเลน และมีเขตเพื่อการพัฒนามากที่สุดในจังหวัด อันส่งผลกระทบต่อเขตพื้นที่อนุรักษ์ด้วย จึงเป็นอำเภอที่จัดว่ามีความเสี่ยงต่อการลดลงของป่าชายเลนในอนาคตมากที่สุด ตำบลบางนายสีซึ่งนับเป็นตำบลที่ใหญ่ที่สุดในอำเภอตะกั่วป่า และมีพื้นที่อนุรักษ์ประมาณ 16.77 เปอร์เซนต์ เป็นตำบลที่มีพื้นที่เขตคุ้มครองและอนุรักษ์มากที่สุดในอำเภอ ซึ่งในอดีตป่าชายเลนในตำบลบางนายสีมีความอุดมสมบูรณ์ มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนที่อยู่อาศัยโดยรอบเนื่องจากเป็นแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย แหล่งประกอบอาชีพ แต่ปัจจุบันป่าได้ถูกแผ้วถางเพื่อแปรสภาพเป็นบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้านอาหาร ร้านค้า ลักลอบตัดไม้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจึงได้ส่งผลกระทบต่อสมดุลของระบบนิเวศป่าชายเลนเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนที่พึ่งพิงป่าชายเลนในการดำรงชีวิต การเสื่อมโทรมของป่าชายเลนได้ขยายวงกว้างในขอบเขตข้างเคียงและส่งผลกระทบต่อเมือง ไปยังส่วนต่างๆ ของสังคม ในขณะที่การฟื้นฟูทรัพยากรสิ่งแวดล้อมยังคงดำเนินไปในขอบเขตจำกัดไม่ทันต่อความเสื่อมโทรม เนื่องจากขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่มีประชาชนบางกลุ่ม ได้ทำการปลูกป่าชายเลน จึงทำให้มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นบ้างในปัจจุบัน แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะทำให้ป่าชายเลนกลับคืนสู่สภาพเดิมที่ถูกบุกรุกทำลายเป็นอย่างมาก

จากสาเหตุและความสำคัญของป่าชายเลนและปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เพื่อศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมและปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ไปประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน และทราบปัญหา อุปสรรค ต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ในการศึกษาวิจัยสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพราะการรักษาป่าชายเลนที่ดีที่สุดต้องนำประชาชนในพื้นที่มามีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและดูแล และเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนดังกล่าวให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ เพื่อจะได้อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาป่าชายเลนในพื้นที่อื่นๆ ในเขตจังหวัดพังงาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในตำบลบางนายสี อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะพื้นที่ป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร ซึ่งประกอบด้วยประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร เนื่องจากหมู่บ้านดังกล่าวมีพื้นที่ติดกับป่าชายเลน มีการฝึกอบรมหลักสูตร ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน โดยความรับผิดชอบของหน่วยทรัพยากรป่าชายเลนที่ 16 (ดงหลวง-พิจิตร) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

นิยามศัพท์

ประชาชน หมายถึง ราษฎรที่ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ป่าชายเลน หมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร

ป่าชายเลน หมายถึง พื้นที่ป่าชายเลนในความรับผิดชอบของสถานีทรัพยากรป่าชายเลนที่ 16 (ดงหลวง-พิจิตร) ซึ่งมีพื้นที่ 30,000 ไร่

การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การร่วมมือกันในการศึกษาปัญหาการวางแผนการปฏิบัติงาน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนในอำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร

ลักษณะการมีส่วนร่วม หมายถึง มิติในการมีส่วนร่วม 5 แบบด้วยกัน ได้แก่ ร่วมให้ข้อมูล และข้อคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตาม และร่วมบำรุงรักษา

ระดับการมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด ระดับการมีส่วนร่วมมาก ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย และไม่มีส่วนร่วมเลย

การอนุรักษ์ หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ของชุมชน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทำลายจนเกิดความสูญเสียต่อระบบนิเวศป่าชายเลนและเพื่อให้เกิดมีปริมาณการเพิ่ม หรือการขยายพื้นที่ของทรัพยากรป่าชายเลนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เพศ หมายถึง ลักษณะของความเป็นชายหรือหญิงของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน

อายุ หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เกิดจนถึงปีปัจจุบัน นับถึงวันที่ตอบแบบสอบถามของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน

การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน

ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง ระดับความรู้ต่างๆ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรป่าชายเลนที่มีอยู่อย่างเหมาะสม รู้จักวิธีสงวนหรือเก็บรักษาไว้ หรือใช้อย่างชาญฉลาดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนานที่สุด

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

การผ่านการฝึกอบรม หมายถึง ประชาชนที่ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตร ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน จนจบหลักสูตร โดยความรับผิดชอบของหน่วยทรัพยากรป่าชายเลนที่ 16 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการฝึกอบรม

การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การได้ดู ได้ฟัง ได้อ่าน ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าชายเลน

อาชีพหลัก หมายถึง การประกอบกิจการของ ที่ก่อให้เกิดรายได้หลักในครัวเรือนของผู้ตอบ
แบบสอบถาม ของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน

อาชีพรอง หมายถึง การประกอบกิจการของ ที่ก่อให้เกิดรายได้รองจากอาชีพหลักที่
นอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก

รายได้รวม หมายถึง รายได้ทั้งหมดของทุกคนในครอบครัว ที่ได้จากการประกอบอาชีพ โดย
เฉลี่ยต่อปีรวมกัน โดยยังไม่หักค่าใช้จ่าย

การตรวจเอกสาร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารและรวบรวมนำเสนอไว้ตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
4. นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน
5. พื้นที่ศึกษาวิจัย ป่าชายเลนตำบลบางนายสี อำเภอยะนิง จังหวัดพังงา
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยูว์ธัน (2526) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมมือ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง โดยมนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศเพื่อกิจกรรมชุมชน ขณะเดียวกันมนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

นิรันดร์ (2527) ได้ให้ ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการเข้าไปเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของสถานการณ์กลุ่ม

(group situation) อันเป็นเหตุเร้าใจให้ร่วมกระทำ (contribution) เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อกันด้วย

ปกรณ (2530) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การร่วมมือร่วมปฏิบัติงาน ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาของบุคคลหรือของกลุ่ม เพื่อให้เกิดการพัฒนา และเกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเองและการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

เจิมศักดิ์ (2535) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่ประชาชนมีการพัฒนาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อเอื้อเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจ และทางสังคม โดยการพัฒนาความรู้ การตัดสินใจในการดำรงชีวิตของตน

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือในกระบวนการกิจกรรมต่างๆ ทั้งในรูปแบบของการเสียดสละแรงงานการบริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ การเสนอความคิด การติดตามผลงาน บำรุงรักษา หรืออาจกล่าวได้ว่า ทุกขั้นตอนของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ด้วยความสมัครใจ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปกรณ (2530) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน คือ การที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ ซึ่งกระทำได้ 4 ลักษณะ

1. เป็นผู้มืบทบาทสำคัญในการกำหนดว่า อะไรคือ ความจำเป็นในขั้นพื้นฐานของชุมชน
2. เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนองความจำเป็นพื้นฐาน
3. เป็นผู้มืบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้า และบริการให้สมบูรณ์ขึ้น

4. เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจ และเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ทวิตอง (2527) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมว่า มีหลายระดับ ตั้งแต่เป็นสมาชิก จนถึงเป็นผู้นำ หรือประธานกรรมการ ดังนี้ คือ การเป็นสมาชิก เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมหรือ เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วยเหลือ การเป็นกรรมการ หรือเป็นประธานกรรมการ สมาชิกผู้นั้นทำอะไรระหว่างประชุม สมาชิกผู้นั้นมีบทบาทอะไรในที่ประชุม

เจมส์ค็อกซ์ (2526) สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

World Health Organization (1981) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ปัจจัยดังนี้

1. ปัจจัยจากสิ่งจูงใจ ประชาชนจะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรงร่วมทรัพยากรหรืออื่นๆ นั้น มักมีสิ่งจูงใจ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่งมองเห็นว่าตนจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ ประการที่สองได้รับการบอกกล่าว หรือชักชวนจากเพื่อนให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวชี้นำ
2. ปัจจัยเกี่ยวกับการมองเห็นช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมประชาชนเป็นจำนวนมาก เห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมของสังคม แต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากมองไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วม หรือมองเห็นช่องทางแต่มองไม่เห็นต่อไปว่าเข้าร่วมแล้วคงไม่ได้

รับผลดังที่คาดหวังไว้ เนื่องจากการเข้าไปมีส่วนร่วมกันนั้น มิได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบแบบแผนลักษณะการทำงาน เงื่อนไขการเข้าร่วม เป็นต้น ดังนั้นพื้นฐานของช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะดังนี้ คือ

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคน และทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีตัวแทนหรือการเข้าร่วมโดยตรง

2.2 ควรมีเวลากำหนดที่ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน

2.3 กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3. ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดสรรผลประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ทวิทอง (2527) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ความศรัทธาที่มีผลต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์

2. ความเกรงใจต่อบุคคลที่เคารพนับถือ การมีเกียรติยศ การมีตำแหน่ง อาชีพเช่น ผู้ใหญ่บ้าน ออกปากขอแรงให้ผู้น้อยช่วยทำงาน

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

นิรันดร์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความกังวลร่วมกัน อันเกิดจากความสนใจ และความห่วงกังวลส่วนบุคคลเกิดบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลของสังคม

2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่ม วางแผนและลงมือร่วมกัน

3. การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา ในการตัดสินใจร่วมกันนี้ต้องมีระดับรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ

โดย การมีส่วนร่วมของประชาชน จะต้องเริ่มต้นที่ความเป็นจริงของประชาชนไม่ใช่ความต้องการของบุคคลภายนอก ซึ่งการที่จะทราบความเป็นจริงได้ประชาชนต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ

1. ต้องมีความสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ จะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะเข้าร่วมในการดำเนินการ การฝึกอบรมที่จะเข้าดำเนินการหรือแม้แต่การเลียนแบบตัวอย่างของกิจกรรมอันเป็นขั้นต่ำสุดของความสามารถในการมีส่วนร่วม เพราะประชาชนจะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ การวางแผนและการบริหารองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรในที่สุด

2. ต้องมีความพร้อมที่จะเข้ามีส่วนร่วม กล่าวคือ ต้องมีสภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามีส่วนร่วม ความแตกต่างของแบบแผนการดำรงชีวิตและประเพณีพื้นฐานของการรวมกลุ่ม

3. ต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ต้องมีความเต็มใจ เห็นประโยชน์ ในการเข้าร่วมหรืออย่างน้อยที่สุดจะต้องเข้าใจในเหตุผลของการเข้าร่วมอย่างแท้จริง มิใช่มีความประสงค์เข้าร่วมเพราะถูกโน้มน้าวหรือถูกผลักดัน ถูกบังคับ

4. ต้องมีความเป็นไปได้ในการที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม อันนับเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมในระดับที่เหมาะสม ประชาชนจะต้องมีโอกาส มีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเองในระดับพื้นฐานทางการเมืองเป็นสำคัญ

รูปแบบการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมนั้น จำแนกออกเป็น 3 ประการ

1. ส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านการจัดตั้งของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มของเยาวชนกลุ่มต่างๆ
2. ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนประชาชน เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน
3. ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนประชาชน เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ไพโรจน์ (2532) กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อมองในแง่ของการบริหารพัฒนา พบว่า

1. จะช่วยทำให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
2. ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันกับโครงการมากขึ้น เนื่องจากโครงการตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
3. การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. โครงการให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรมากขึ้น

Ramos and Fletcher (1982) กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. เป็นเครื่องชี้วัดการตัดสินใจของรัฐบาลที่มาจากความต้องการของประชาชน
2. เพิ่มความสามารถในการตรวจสอบได้ของรัฐบาลที่มีต่อประชาชน
3. ช่วยในการสร้างแผนที่ดีกว่าเดิม
4. เพิ่มความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
5. สร้างการสนับสนุนให้แก่หน่วยวางแผน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดพังงา

ในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพังงาที่ยั่งยืน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยดำเนินการให้ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนทางอ้อม คือ การเผยแพร่ข่าวสารการพัฒนาทรัพยากรจังหวัดอย่างยั่งยืนโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็นตลอดเวลา
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนทางตรง คือ มีการคัดเลือกตัวแทนของประชาชนเข้าร่วมประมาณ 100 คน ประกอบด้วย ผู้แทนประชาคมระดับตำบล 46 คน ภาคเอกชน 15 คน ผู้แทนสื่อมวลชนท้องถิ่น 15 คน นายกเทศมนตรี 9 คน และผู้แทนสถานศึกษา 15 คน

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพังงาที่ยั่งยืน จะเห็นว่าจังหวัดพังงามีนโยบายที่ดีในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ เพราะทรัพยากรธรรมชาติเป็นของทุกคนไม่ใช่ของคนใดคนหนึ่ง จังหวัดพังงาจึงเป็นจังหวัดหนึ่ง ที่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน

ความหมายและลักษณะทั่วไปของป่าชายเลน

สนธิ (2542) ได้ให้ความหมายของป่าชายเลนว่า หมายถึง สังกมพืชที่ขึ้นอยู่ตามบริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำหรืออ่าว ซึ่งเป็นบริเวณที่มีระดับน้ำทะเลท่วมถึงในช่วงที่น้ำทะเลขึ้นสูงสุด

Due (1962) ให้ความหมายของป่าชายเลนว่า หมายถึง

1. สังกมพืชที่ประกอบด้วยพรรณไม้หลายตระกูลเป็นพวกที่มีใบเขียวตลอดปี (evergreen species) มีลักษณะทางชีววิทยา และความต้องการสิ่งแวดล้อมที่คล้ายกัน
2. กลุ่มสังกมพืชที่ขึ้นอยู่บริเวณปากอ่าว ชายฝั่งทะเลเขตร้อน (tropical region) ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยพันธุ์ไม้สกุลโกงกาง (*Rhizophora*) และมีไม้ตระกูลอื่นๆปะปนอยู่บ้าง

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้ให้ความหมายของป่าชายเลนว่า หมายถึง ป่าที่อยู่ริมฝั่งทะเลในเขตร้อน โดยเฉพาะบริเวณใกล้ปากแม่น้ำมีไม้ประเภทรากงอกออกจากลำต้น และกิ่งก้านสาขาเพื่อค้ำยันลำต้นตามชายฝั่งที่เป็นเลน มีไม้โกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata* Poir.) โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata* BL.) ตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum* Koen.) ลำแพน (*Sonneratia* spp.) แสมดำ (*Avicennia officinalis* Linn.) แสมขาว (*Avicennia alba*) โพธิ์ทะเล (*Thespesia populnea*) ตาคุ่มทะเล (*Excoecaria agallocha*) และอื่น ๆ ไม้พื้นล่างมี พรุงทะเล (*Acrostichum aureum* Linn.) เหงือกปลาหมอ (*Acanthus* spp.) จาก (*Nypa fruticans* Wurm.) และอื่น ๆ ปะปนอยู่

ป่าชายเลนจึงเป็นสังกมพืชที่จัดอยู่ในป่าประเภทที่ไม่ผลัดใบ ประกอบด้วยพรรณไม้ที่ขึ้นอยู่ส่วนใหญ่มีใบเขียวชอุ่มอยู่ตลอดปี การผลัดใบค่อยเป็นค่อยไป บางครั้งเรียกป่าชนิดนี้ว่า ป่าเลนน้ำเค็ม มีต้นไม้ขึ้นหนาแน่น แต่ละชนิดมีรากค้ำยันและรากหายใจแตกต่างกัน (บุญชนะ, 2531) สมคิด (มปป.) ได้กล่าวถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมพื้นฐานที่ทำให้เกิดป่าชายเลนอันได้แก่

1. มีอุณหภูมิเหมือนเขตร้อน คือ อุณหภูมิเฉลี่ยในเดือนที่เย็นสุดไม่ต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส

2. ดินเป็นดินเลนละเอียดนุ่ม อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสารอินทรีย์
3. มีน้ำเค็มท่วมแต่น้ำเป็นน้ำกร่อยไม่เค็มจัดเหมือนในทะเล
4. ไม่มีคลื่นแรงจึงมักพบตามชายฝั่งหรือปากแม่น้ำที่คลื่นไม่รุนแรง
5. มีน้ำขึ้นลงเด่นชัดในรอบวันแต่ช่วงห่างกันนาน

ด้วยลักษณะปัจจัยสิ่งแวดล้อมของป่าชายเลนที่แตกต่างจากป่าชนิดอื่น ๆ จึงทำให้พรรณไม้ที่ขึ้นในป่าชายเลนมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพพื้นที่ คือ มีลักษณะทนแล้ง มีความสามารถในการเจริญเติบโตขึ้นต้นในสภาพดินโคลนนุ่ม โดยพัฒนาระบบรากให้เหมาะสม เช่น มีรากค้ำยัน มีรากหายใจ เนื่องจากต้องขึ้นอยู่ในสภาพน้ำขังตามเวลาทุกวัน เมล็ดออกขณะอยู่บนต้น เพื่อความสำเร็จในการสืบต่อพันธุ์ตามธรรมชาติ พัฒนาโครงสร้างของอวัยวะให้เจริญอยู่ที่ขาดน้ำ เช่น มีใบหนา ใบเป็นมันและมีต่อมขับเกลือ เป็นต้น พรรณไม้ชนิดต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่ในป่าชายเลน จะขึ้นอยู่เป็นเขต ๆ ตามลักษณะของปัจจัยที่มาควบคุม คือ การท่วมของน้ำทะเล ชนิดของดิน ปริมาณของเกลือและแสงสว่าง สนิท (2542) ได้แบ่งเขตของพรรณไม้ในป่าชายเลนของประเทศไทยออกเป็นเขตต่าง ๆ ดังนี้

เขตที่ 1 เป็นเขตที่อยู่ใกล้ฝั่งน้ำ จะเป็นเขตของไม้โกงกาง ทั้งโกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata* Poir.) และโกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata* BL.) โดยโกงกางใบเล็กจะขึ้นหนาแน่นกว่าโกงกางใบใหญ่ นอกจากนี้ จะมีจาก (*Nypa fruticans* Wurm.) ขึ้นอยู่หนาแน่นในบางท้องที่ใกล้ฝั่งน้ำ

เขตที่ 2 เป็นเขตที่อยู่ถัดเข้ามาจากเขตไม้โกงกาง จะเป็นเขตของไม้เสมและไม้ประสัก ขึ้นอยู่

เขตที่ 3 เป็นเขตที่อยู่ลึกเข้ามาจากเขตที่ 2 จะพบกลุ่มไม้ตะบูนขึ้นอยู่หนาแน่น และดินบริเวณนี้ค่อนข้างแข็ง อย่างไรก็ดี ในพื้นที่บางแห่งในเขตนี้ที่มีน้ำทะเลท่วมถึงเสมอ จะเป็นเขตของไม้โปรงและฝาดขึ้นอยู่ แต่บางครั้งก็พบไม้ทั้งสองชนิดนี้ขึ้นปะปนอยู่กับไม้ตะบูน

เขตที่ 4 เป็นพื้นที่เลนแข็ง และน้ำทะเลท่วมถึงในเวลาทีระดับน้ำทะเลขึ้นสูงสุดเท่านั้น เป็นเขตของไม้เสม็ด ซึ่งขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น เป็นเขตที่มีแนวติดต่อกันระหว่างป่าชายเลนกับป่าบก

ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิด เป็นที่อยู่อาศัยของพรรณไม้ สัตว์ชนิดต่าง ๆ โดยมีปริมาณ และสัดส่วนแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น ตามสภาพแวดล้อมของป่าชายเลนที่แตกต่างกัน สำหรับในประเทศไทย จากการศึกษาค้นคว้ามีพรรณไม้อยู่ถึง 45 วงศ์ 53 สกุล และ 74 ชนิด (สนิท, 2542) ในจำนวนนี้เป็นไม้ยืนต้น (trees) 45 ชนิด พรรณไม้ที่เด่นในสังคมได้แก่ โกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata* Poir.) โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata* Bl.) ลำพู (*Sonneratia caseolaris* (L.) Engler) ลำแพน (*Sonneratia alba* J.E Smith) เสม็ด (*Avicennia officinalis* Linn.) และตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum* Koen.) (สมคิด, มปป.) พรรณไม้พื้นล่างที่พบเห็นทั่วไป คือ เหงือกปลาหมอ (*Acanthus* spp.) จาก (*Nypa fruticans* Wurmb.) และเป็ญทะเล (*Phonix paludosa* Roxb.) พืชอิงอาศัย (epiphytes) เท่าที่สำรวจพบ มี 18 ชนิด (เอกชัย, 2535)

สำหรับสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลนนั้น เท่าที่มีการสำรวจพบสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ประมาณ 191 ชนิด สัตว์มีกระดูกสันหลัง ประมาณ 144 ชนิด (เอกชัย, 2535) ซึ่งประกอบด้วย พรรณปลาจำนวน 39 วงศ์ 70 ชนิด มีกึ่งในป่าชายเลน 15 ชนิด หอยที่พบในบริเวณป่าชายเลนมี ประมาณ 26 ชนิด ส่วนสัตว์ชนิดอื่น ๆ ในป่าชายเลน เช่นนก จะมีทั้งประเภทนกอพยพและนกท้องถิ่น จากการสำรวจพบว่ามีถึง 88 ชนิด (สนิท, 2542)

แร่ธาตุในบริเวณป่าชายเลนจะมีแร่ธาตุต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก จึงเกิดการท่าเหมืองแร่ขึ้นในพื้นที่ป่าชายเลน โดยมีการขออาชญาบัตรสำรวจแร่และขอประทานบัตรไว้บ้างในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้คือ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล (บุญชนะ และชงชัย, 2532)

ระบบนิเวศป่าชายเลน

ระบบนิเวศป่าชายเลน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบส่วนที่เป็นโครงสร้างของระบบนิเวศ (ecosystem structure) และส่วนที่เป็นหน้าที่หรือกิจกรรมของระบบนิเวศ (ecosystem functions) (สนธิท, 2542)

1. โครงสร้างระบบนิเวศป่าชายเลน

1.1 ผู้ผลิต (producers) คือ พวกที่สร้างอินทรีย์สารโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ได้แก่ แพลงตอนพืช (phytoplankton) สาหร่าย (algae) และพรรณไม้ชนิดต่างในป่าชายเลน

1.2 ผู้บริโภค (consumers) ผู้บริโภคในป่าชายเลนแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1.2.1 กลุ่มผู้บริโภคอินทรีย์สาร ได้แก่ พวกสัตว์หน้าดินขนาดเล็ก หอยสองฝา และปลาบางชนิด

1.2.2 กลุ่มผู้บริโภคพืช (herbivores) พวกนี้จะกินพืชโดยตรง เช่น แพลงตอนสัตว์ ปู ไส้เดือน และปลาบางชนิด เป็นต้น

1.2.3 กลุ่มผู้บริโภคนกสัตว์ (carnivores) ซึ่งรวมถึงพวกกินสัตว์ระดับแรกหรือต่ำ (lower carnivores) ได้แก่ พวกกุ้ง ปู ปลาขนาดเล็ก และนกกินปลาบางชนิด และพวกกินสัตว์ระดับสูงสุด หรือยอด (top carnivores) ได้แก่ ปลาขนาดใหญ่ นก สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม รวมทั้งมนุษย์

1.2.4 กลุ่มผู้บริโภคทั้งพืชและสัตว์ (omnivores) ได้แก่ ปลาบางชนิด และในกลุ่มผู้บริโภคนกสัตว์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมีการบริโภคทั้งพืชและสัตว์

1.3 ผู้ย่อยสลาย (decomposers) ได้แก่ แบคทีเรีย รา และสัตว์จำพวกปูและหอย

2. หน้าที่หรือกิจกรรมของระบบนิเวศป่าชายเลน

เป็นเรื่องความสัมพันธ์ในแง่อาหารและการถ่ายทอดพลังงาน อาจแบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ แบบแรก เป็นห่วงโซ่อาหารที่เริ่มจากพืชสีเขียวไปสู่สัตว์ชนิดอื่น ๆ ในระดับอาหาร

ต่าง ๆ ที่สูงกว่า ส่วนแบบที่สอง เป็นห่วงโซ่อาหารที่เริ่มจากอินทรีย์สารไปสู่สัตว์ชนิดอื่น ๆ ในระดับอาหารต่าง ๆ ที่สูงกว่า

ความสำคัญและประโยชน์ของป่าชายเลน

ป่าชายเลนนับเป็นระบบนิเวศที่มีคุณค่ามหาศาล ซึ่งมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์หลายรูปแบบ ความสำคัญและประโยชน์ของป่าชายเลนนั้น สนิท (2542) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. คุณประโยชน์จากการใช้ประโยชน์ไม้ โดยไม้ที่ได้จากป่าชายเลนนั้น นอกจากจะนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเผาถ่านแล้วยังสามารถใช้เพื่อการเป็นไม้พื้น ไม้เสาเข็ม ไม้ค้ำยัน และเฟอร์นิเจอร์ นอกจากนี้ยังมีผู้พัฒนาใช้เป็นวัตถุดิบในการกลั่นไม้ เพื่อให้ได้สารแทนนินที่มีความสำคัญมากในการฟอกย้อม และมีแอลกอฮอล์ กรดน้ำส้ม และน้ำมัน เป็นผลพลอยได้

2. คุณประโยชน์ในการป้องกันชายฝั่งทะเล โดยป่าชายเลนจะทำหน้าที่ เหมือนเกราะป้องกันคลื่นลมซึ่งมีราคาถูก และสามารถซ่อมแซมตนเองได้เมื่อได้รับความเสียหายพังทลายจากพายุ เมื่อมีป่าชายเลนกั้นอยู่ ป่าชายเลนก็จะช่วยลดความรุนแรงของลมพายุ จนไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์และระบบนิเวศอื่นๆ ซึ่งอยู่ถัดเข้ามา แต่ในทางตรงข้ามบริเวณที่ป่าชายเลนถูกบุกรุกทำลายและชาวบ้านได้สร้างคันนา กุ้งเข้าแทนที่ เมื่อมีมรสุม นา กุ้ง เหล่านี้ ก็พังทลายเสียหายจนในที่สุดมีเจ้าของนา กุ้ง หลายรายตระหนักถึงปัญหานี้ และได้พยายามปลูกป่าตามแนวริมคลองและริมทะเลเพื่อเป็นแนวกันลม

3. คุณประโยชน์ในการเป็นแหล่งดักตะกอน สารปฏิชีวนะ และสารมลพิษต่าง ๆ จากบนบกไม่ให้ไหลลงสู่ทะเล ทั้งนี้มีงานวิจัยจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่า ปริมาณสารเป็นพิษจะถูกสะสมอยู่ในดินป่าชายเลนเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อป่าชายเลนถูกทำลายสารเหล่านี้ก็ถูกชะล้างลงสู่ทะเล

4. คุณประโยชน์ในการเป็นแหล่งทับถมของตะกอนดินทรายซึ่งไหลมากับแม่น้ำ และเมื่อถูกขวางกั้นด้วยแนวป่าชายเลนทำให้กระแสน้ำลดความเร็วลงเกิดการตกตะกอนทับถม ทำให้มีการงอกตัวของแผ่นดิน จึงอาจกล่าวได้ว่าป่าชายเลนเพิ่มพื้นที่ประเทศ

5. ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่เหมาะสมสำหรับการวางไข่ การหาอาหาร และการเจริญเติบโตของ สัตว์น้ำเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น กุ้ง ปลา และสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ บทบาทของป่าชายเลนในฐานะที่เป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำเศรษฐกิจ และเป็นที่ยอมรับจากนักวิชาการทั่วโลก ในประเทศไทยเองก็มีงานวิจัยที่ยืนยันแน่ชัดว่าป่าชายเลนเป็นแหล่งวางไข่และหาอาหารของสัตว์น้ำหลายชนิด โดยป่าชายเลนจะเป็นแหล่งให้ร่มเงา แหล่งหลบภัย ให้สารอินทรีย์ และสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ที่เป็นอาหาร ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพน้ำ และคุณภาพดินให้เหมาะสมด้วย

6. ป่าชายเลนเป็นแหล่งยังชีพของประชาชนที่อาศัยตามชายฝั่งทะเล ซึ่งอาศัยยังชีพอยู่ได้ด้วยการทำประมงขนาดเล็กชายฝั่ง และใช้ป่าชายเลนเป็นแหล่งเอื้ออำนวยปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น หลักไม้สำหรับทำอุปกรณ์จับปลา เปลือกไม้ชายเลนใช้ย้อมอวนและแหให้คงทน เครื่องมือจับปูจากไม้ป่าชายเลน น้ำผึ้งจากรังผึ้งในป่าชายเลน ใบจากใช้มุงหลังคาและมวนบุหรีเป็นต้น

7. เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากป่าชายเลนมีความงดงามอุดมไปด้วยพรรณไม้ต่าง ๆ ตั้งแต่เฟิร์น กล้วยไม้ ไปจนถึงต้นไม้ที่มีใบและดอกไม้สวยงาม อีกทั้งยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ชนิดต่าง ๆ

สถานการณ์ป่าชายเลนในปัจจุบัน

ป่าชายเลนทั่วโลกมีพื้นที่ประมาณ 113,428,089 ไร่ ขึ้นกระจุกกระจายอยู่ทั่วไปในเขตร้อนประเทศที่มีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุดในโลก คือ ประเทศอินโดนีเซีย มีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 39,606,250 ไร่ ส่วนประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าชายเลนมากเป็นอันดับ 7 ของโลก คือ มีเนื้อที่ประมาณ 1,227,574 ไร่ (สนิต, 2542) ด้วยเหตุที่ป่าชายเลนมีความสำคัญทั้งในด้านประมง ป่าไม้ และอุดมไปด้วยทรัพยากรแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ ทำให้ป่าชายเลนในประเทศไทย ถูกบุกรุกและทำลายลงอย่างรวดเร็ว จากการถ่ายภาพทางอากาศติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนแสดงให้เห็นถึงการลดลงอย่างต่อเนื่องของเนื้อที่ป่าชายเลนในประเทศไทย (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เนื้อที่ป่าชายเลนของประเทศไทย

พ.ศ.	เนื้อที่ป่าชายเลน (ตร.กม.)	หมายเหตุ
2529	1,964.361	1 : 250,000
2532	1,805.591	1 : 250,000
2536	1,738.211	1 : 250,000
2539	1,494.751	1 : 250,000
2543	2,436.082	1 : 50,000

ที่มา: กรมป่าไม้ (2540) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545)

เมื่อนำภาพถ่ายดาวเทียมมาวิเคราะห์ ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ของทรัพยากรป่าชายเลนของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2539 ดังนี้ (ธงชัย และ จีรวรรณ, 2540)

1. มีพื้นที่ป่าชายเลนเหลืออยู่ 1,047,390.00 ไร่
2. มีนาุ้ง 418,736.75 ไร่
3. มีแหล่งชุมชน 55,002.50 ไร่
4. มีพื้นที่ที่ใช้ทำประโยชน์อื่นๆ 806,670.75 ไร่

พิศศิลป์ (2536) ได้สรุปสาเหตุสำคัญของการทำลายป่าชายเลนไว้ 7 ประการ ได้แก่

1. การขยายตัวของชุมชนเข้าไปในเขตป่าชายเลน
2. การใช้พื้นที่ป่าชายเลนเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
3. นโยบายและแผนการอนุรักษ์ป่าชายเลนไม่ชัดเจนเพียงพอ

4. กฎหมาย ระเบียบ กฎข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนยังไม่รัดกุม
5. ขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลน มีความสลับซับซ้อน
6. เจ้าหน้าที่ และงบประมาณในการอนุรักษ์มีไม่เพียงพอ
7. ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ขาดความเข้าใจในการอนุรักษ์ นอกจากนี้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนส่วนใหญ่ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

นิวัติ (2546) ให้ความหมายของการอนุรักษ์ว่าเป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุดและใช้ได้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้ต้องสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร โดยทั่วถึงกัน

เกษม (2547) ให้ความหมายของการอนุรักษ์ว่าเป็น การเก็บรักษา สงวนซ่อมแซมปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ เป็นการใช้ตามความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต

อำนาจ (2530) ให้ความหมายของการอนุรักษ์ว่าเป็นการนำออกมาใช้ประโยชน์โดยรักษาไว้ให้คงสภาพเดิมมากที่สุด

อุทิศ (2536) ให้ความหมายของการอนุรักษ์ว่าเป็น การจัดการเพื่อใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด เน้นที่การรักษาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ดู หรือใช้ประโยชน์ด้วย ไม่มุ่งที่ประโยชน์สูงสุด การใช้

ต้องมีการทำลาย ต้องกำหนดไม่ให้เกินกว่าจะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนการใช้ที่ไม่ทำลายจะต้องไม่ก่อผลกระทบจนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เปลี่ยนรูปหรือเสื่อมโทรมลง

ดังนั้น ความหมายของการอนุรักษ์ถึงแม้จะมีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไป แต่สรุปได้ว่าการอนุรักษ์ คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด โดยเกิดประโยชน์มากที่สุดและส่งผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด

หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

วิธีการอนุรักษ์ (method of conservation) มีอยู่หลากหลายวิธี แต่การที่จะเลือกปฏิบัติแบบใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพิจารณาความเหมาะสม ซึ่งหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

เกษม (2547) ได้ให้หลักการอนุรักษ์ไว้ว่า

1. ต้องใช้อย่างชาญฉลาด คือ การพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลดีผลเสีย ความขาดแคลนหรือความยากจนในอนาคต อีกทั้งพิจารณาทางหลักเศรษฐศาสตร์อย่างถี่ถ้วน
2. ประหยัดของที่หายาก ทรัพยากรใดที่มีน้อย หรือหายากควรเก็บรักษาไว้ มิให้สูญหายไป ถ้าใช้ก็ต้องใช้อย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย
3. หาวิธีการปรับปรุงของที่ไม่ดี หรือเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น นั่นคือ ทรัพยากรใดที่เกือบจะสูญเปล่าหรือหมดไป ถ้าดำเนินการ ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ควรหาทางปรับปรุงในลักษณะที่ดีขึ้น

จรูญ (2523) ได้ให้หลักการทั่วไปของการอนุรักษ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 วิธีการใหญ่ ๆ คือ

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง

1.1 การประหยัด โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้สูญเปล่าน้อยที่สุด ให้เป็นประโยชน์แก่คนมากที่สุด

1.2 การถนอม โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรอบคอบ เพื่อที่จะให้มีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้ได้นาน ๆ

1.3 การบูรณะฟื้นตัว เป็นการปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมคุณภาพแล้ว ให้มีคุณภาพเหมือนเดิม

1.4 การปรับปรุงให้มีสภาพดีกว่าธรรมชาติ โดยการใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้มีคุณภาพสูงขึ้น

1.5 การใช้สิ่งอื่นทดแทน โดยการจัดหาทรัพยากรธรรมชาติที่ราคาถูก และหาง่ายมาใช้ทดแทนทรัพยากรธรรมชาติที่ราคาแพงหรือหายาก

2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยความร่วมมือจากสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบนี้เป็นการร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายในสังคมที่ได้ตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นจะต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ของมนุษย์อย่างกว้างขวาง ทั้งในปัจจุบันและอนาคตซึ่งพึงกระทำได้ดังนี้

2.1 การให้การศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปลูกฝังให้เห็นถึงความสำคัญ เกิดความรัก และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ

2.2 การให้ความร่วมมือต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยทุกคนร่วมมือกัน ไม่ตัดต้นไม้ ทำลายป่า การล่าสัตว์ การทำลายแหล่งน้ำ

2.3 การให้ความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีการตั้งเป็นชมรมเพื่อปฏิบัติกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.4 การตราพระราชบัญญัติเพื่อการควบคุม ป้องกัน และปราบปรามทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

กรมป่าไม้ (ม.ป.ป.) ได้ให้หลักการของการอนุรักษ์ไว้ว่า

1. การถนอม (preservation) เป็นเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อพยายามรักษาทรัพยากรธรรมชาติทั้งปริมาณและคุณภาพให้ยืนยงคงอยู่นานเท่านาน โดยการพยายามใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. การบูรณะซ่อมแซม เป็นการบูรณะซ่อมแซมทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับความเสียหายให้มีสภาพเหมือนเดิม หรือเทียบเท่าของเดิม

3. การปรับปรุงและใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การนำมาใช้ใหม่ (re-use) แทนที่จะเก็บไว้เฉยๆ ให้เสื่อมราคาหรือสูญพัง

5. การใช้ประโยชน์สิ่งอื่นทดแทน (substitution)

6. การคิดค้นประดิษฐ์ของเทียมขึ้นมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่แท้จริงที่กำลังหมดไปหรือลดน้อยลง

7. การสำรวจค้นหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม

แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดในการอนุรักษ์ ดังรายละเอียดที่ นิวัตติ (2539) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์แก่มหาชนมากที่สุด ยาวนานที่สุดอย่างทั่วถึงกัน ไม่ใช่ห้ามใช้หรือเก็บเอาไว้เฉยๆ โดยไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์

2. ทรัพยากรธรรมชาติจำแนกอย่างกว้างๆ ออกเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นใหม่ได้ เช่น ดิน และป่าไม้ เป็นต้น และทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถเกิดขึ้นใหม่ได้ เช่น น้ำมันและแร่ธาตุต่างๆ เป็นต้น

3. ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือการอนุรักษ์ทรัพยากรดินที่ยังคงสมบูรณ์ให้มีคุณสมบัติดีต่อไป เพราะจะเป็นผลดีต่อทรัพยากรอื่น ๆ เช่น น้ำ ป่าไม้ และสัตว์ป่า เป็นต้น

4. การอนุรักษ์หรือจัดการทรัพยากรธรรมชาติต้องคำนึงถึงทรัพยากรอย่างอื่นด้วย ไม่ควรแยกพิจารณาเฉพาะส่วนหนึ่งส่วนใด เพราะทรัพยากรธรรมชาติแต่ละประเภทต่างก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

5. ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดนั้น จะต้องไม่แยกมนุษย์ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคม

6. การที่โครงการอนุรักษ์จะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาตินั้น ๆ และ ใช้อย่างชาญฉลาด ให้เกิดผลดีในทุกด้านของสังคมมนุษย์

7. อัตราการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินี้ในปัจจุบันจะเป็นที่ใดก็ตามยังไม่อยู่ในระดับที่จะพียงซึ่งฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้อยู่ดีกินดีได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการกระจายทรัพยากรธรรมชาตินี้ยังเป็นไปโดยไม่ทั่วถึง

8. การอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบท ความมั่งคั่งสมบูรณ์ของประเทศขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์ทุกคนต่างก็เป็นผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

ฉลาดชาย (2529) กล่าวถึงการวางแผนนโยบายการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลัก 4 ประการ คือ

1. หลักความยั่งยืน หมายถึง ทรัพยากรทุกชนิดควรมีการใช้ในลักษณะที่คำนึงถึงการใช้ในอนาคต โดยมีวิธีการป้องกันไม่ให้ทรัพยากรหมดไปกับการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน

2. หลักการต้นทุนแบบเต็มที่ คือ ผู้ใช้ทรัพยากรจะต้องจ่ายต้นทุนของทรัพยากรนี้อย่างเต็มที่

3. หลักการต้นทุนแบบประสิทธิภาพ คือ สามารถบรรลุเป้าหมายได้โดยใช้ต้นทุนต่ำสุด เพื่อ เน้นการประหยัดทรัพยากร

4. หลักการกรรมสิทธิ์ หมายถึง ชุมชนท้องถิ่นควรมีสิทธิครอบครอง ควบคุมสิ่งแวด ล้อมในท้องถิ่นของตน ดังนั้น ในการอนุรักษ์ หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าในรูปแบบ ใดก็ตาม ควรมุ่งเน้นไปสู่ความยั่งยืนที่สามารถใช้ประโยชน์ได้โดยไม่มีวันหมดสิ้น ในลักษณะ ของการอนุรักษ์ รักษาฟื้นฟูการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ชุมชนได้พึ่งพาและใช้ประโยชน์ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน

หลักการฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

สมศักดิ์ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า การฟื้นฟูป่าชายเลนนอกจากการใช้วิชาการแล้ว ยังต้องใช้ การมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะชุมชนคือกลไกและพลังที่แท้จริงในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีหลักการ ดังนี้

1. องค์การหลักในการฟื้นฟูดูแลป่าชายเลน คือ ชุมชน
2. การเตรียมชุมชนต้องดำเนินการบนพื้นฐานความเข้าใจของชุมชน
3. ควรมีการสรุปบทเรียนและปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ
4. มีการเสริมศักยภาพของชุมชนในการทำงานร่วมกับภาคีต่าง ๆ ขั้นตอนสำคัญในการ ฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย
 1. กำหนดโครงสร้างในการบริหาร โครงการ
 2. วิเคราะห์ปัญหาและโอกาสของชุมชน
 3. การเตรียมชุมชน โดย
 - 3.1 ทำความคุ้นเคยกับชุมชน
 - 3.2 คัดเลือกกลุ่มแกนนำชุมชน
 - 3.3 ชี้แจงโครงการกับกลุ่มแกนนำ

- 3.4 ร่วมกับกลุ่มแกนนำในการวางแผนการประชาสัมพันธ์
- 3.5 จัดการดูงานให้แก่กลุ่มของแกนนำ
- 4. การวางแผนปลูกป่าชายเลนร่วมกับหน่วยงานราชการ
- 5. สรุปบทเรียนและจัดตั้งองค์กร
- 6. ประเมินผล ดังนี้
 - 6.1 การเพิ่มขึ้นของป่าชายเลน
 - 6.2 ศักยภาพของชุมชนในการฟื้นฟูอนุรักษ์ป่าชายเลน
 - 6.3 ทักษะของชุมชนต่อป่าชายเลน
 - 6.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540) ดังนี้

มาตรา 46 ได้บัญญัติสิทธิในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีไว้ว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา 56 ได้บัญญัติสิทธิในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิด

อันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมรวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสองย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 79 ได้บัญญัตินโยบายการให้ประชาชนมีส่วนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ”

มาตรา 290 ได้บัญญัติการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ไว้ว่า “เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ” กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
2. การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
3. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่ม โครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ไว้ดังนี้

1. มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ และฟื้นฟูบูรณะอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ ขณะเดียวกัน กระบวนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติจะต้องมีการควบคุมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สมดุล และคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

2. มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม โดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายและสนับสนุนประชาชนและชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และดูแลสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นของตนเอง

เป้าหมายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1. อนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะพื้นที่ป่าไม้อนุรักษ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ และส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ รวมถึงการจัดทำเครื่องหมายแสดงแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้แล้วเสร็จภายในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

2. ฟื้นฟูบูรณะ และอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนเพื่อปรับปรุงให้เกิดความสมดุล ของสภาวะแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้ได้ไม่ต่ำกว่า 1.25 ล้านไร่ ในช่วงปีสุดท้ายของแผนฯ ฉบับที่ 9

3. ลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินให้ได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 2 ล้านไร่

นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

จากความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน ที่มีผลกระทบต่อสังคม ทำให้ภาครัฐได้เห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน จึงได้กำหนดแนวนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เป็นมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2527 มีสาระสำคัญ คือ

1.1 การอนุญาตให้สร้างท่าเทียบเรือประมง หรือพัฒนาเพื่อกิจการอื่นในอนาคตควรจะดำเนินการในพื้นที่ป่าชายเลนเฉพาะที่จำเป็นจริง ๆ และควรเลือกพื้นที่ที่มีการตัดถนนผ่านพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อไปยังพื้นที่ท่าเทียบเรือที่สั้นที่สุด

1.2 ไม่ควรให้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ หรือการพัฒนาเป็นแหล่งชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลน

2. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2530 เห็นชอบกับแนวทาง และผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลนตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ โดยมีมติดังกล่าวได้กำหนดพื้นที่ป่าชายเลนออกเป็น 3 เขตประกอบด้วย (บุญชนะ, 2531)

2.1 เขตอนุรักษ์ หมายถึง พื้นที่ป่าชายเลนที่หวงห้ามไว้ มิให้เปลี่ยนแปลงสภาพ เพื่อการใช้ประโยชน์ใด ๆ นอกจากปล่อยให้ไปไปตามธรรมชาติ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ

2.2 เขตเศรษฐกิจ ก.หมายถึง พื้นที่ป่าชายเลนที่ยอมให้มีการใช้ประโยชน์ เฉพาะกิจด้านป่าไม้เพื่อผลผลิตที่ยั่งยืนสม่ำเสมอตามหลักวิชาการ

2.3 เขตเศรษฐกิจ ข. หมายถึง พื้นที่ป่าชายเลนที่ยอมให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ได้ แต่ต้องคำนึงถึงผลดีและผลเสียทางด้านสิ่งแวดล้อม

3. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2534 เห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับมาตรการเร่งด่วน ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลด้านป่าชายเลนและปะการัง โดยกรมป่าไม้ได้จัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนเขตอนุรักษ์ขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและฟื้นฟูป่าชายเลนทั่วประเทศให้สมบูรณ์และจัดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีกำหนด 5 ปี (พ.ศ. 2535-2539)

4. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2534 มีสาระสำคัญ คือ

4.1 ให้คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ มาตรการเด็ดขาด ที่สามารถหยุดยั้งการทำลายป่าชายเลนของประเทศให้ได้

4.2 ให้ระงับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนโดยเด็ดขาด โดยให้กระทรวงมหาดไทยรับไปดำเนินการ เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน

4.3 ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย กำกับดูแลเกี่ยวกับการให้สินเชื่อกับธนาคารพาณิชย์ โดยขอความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์ ให้ระงับการให้สินเชื่อแก่โครงการต่าง ๆ ที่จะเป็นการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าชายเลน หรือเป็นโครงการที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลน

5. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2539 ได้มีมติ กำหนดมาตรการเร่งด่วนและ มาตรการระยะยาว ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและอนุรักษ์ พื้นฟูป่าชายเลน เพื่อถือเป็นนโยบายหลัก ในการดำเนินการในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน

6. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2539 มีสาระสำคัญคือ

6.1 ให้ยกเลิกสัมปทานไม้ป่าชายเลนที่ยังเปิดให้สัมปทานอยู่ทั่วประเทศ รวมจำนวน 232 สัมปทาน และไม่เปิดให้มีการประมูลสัมปทานทำไม้ชายเลนอีกต่อไป

6.2 เห็นชอบมาตรการและแนวทางปฏิบัติตามแผนป้องกัน อนุรักษ์ และ พื้นฟูสภาพ แวดล้อมป่าชายเลน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2539

7. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เห็นชอบในหลักการ มาตรการ และ แนวทางแก้ไขปัญหาที่ดิน ในพื้นที่ป่าไม้ ตามมติคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ให้กรม ป่าไม้รับ ข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีไปพิจารณา ดังนี้

7.1 ปัญหาที่เกิดข้อพิพาทกับราษฎรสาเหตุหนึ่งเนื่องจากไม่มีแนวเขตป่าไม้ที่ชัดเจน กรมป่าไม้ควรจัดแนวเขตป่าไม้ที่ชัดเจน เพื่อสะดวกในการพิสูจน์และป้องกันการบุกรุกโดยไม่ เจตนา

7.2 พื้นที่บางแห่งอยู่ภายใต้กฎหมายหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลาย หน่วยงานกรมป่าไม้ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบและดำเนินการจำแนก แยกแยะให้ชัดเจน

7.3 ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ที่มีราษฎรครอบครองอยู่ ราษฎรมักขอให้ทางราชการ จัดการ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กรมป่าไม้พิจารณาให้รอบคอบ ว่าควรจัดสาธารณูปโภคพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ หรือไม่

พื้นที่ศึกษาวิจัย ป่าชายเลนตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

จังหวัดพังงา

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ตั้งอยู่ในภาคใต้ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของประเทศไทย ระหว่างเส้นละติจูดที่ 8 องศา 27 ลิปดาเหนือ กับเส้นลองจิจูดที่ 98 องศา 32 ลิปดาตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 4,171 ตารางกิโลเมตร มีชายฝั่งยาวประมาณ 240 กิโลเมตร จัดว่าเป็นจังหวัดที่มีแนวชายฝั่งที่ยาวที่สุดในประเทศ

ในด้านการปกครอง แบ่งออกเป็น 8 อำเภอ 48 ตำบล 314 หมู่บ้าน มีเทศบาลเมือง 2 แห่ง

ป่าชายเลน มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในด้านฝั่งทะเลอันดามัน

สภาพเศรษฐกิจ รายได้เฉลี่ยต่อหัวประมาณ 71,572 บาท/คน/ปี คิดเป็นอันดับ 3 ของภาคใต้

อำเภอดงตาล

มีเขตการพัฒนามากที่สุดในจังหวัด เพราะในอดีตเคยเป็นเมืองท่า มีเนื้อที่ทั้งหมด 346,826.74 ไร่ แต่ก็มีเขตพื้นที่คุ้มครองและอนุรักษ์มากกว่า คือ คิดเป็นร้อยละ 47 ของเนื้อที่ทั้งหมด

ป่าชายเลนในอำเภอดงตาล (ภาพที่ 1) มีพื้นที่การถูกบุกรุกทำลาย มากเป็นอันดับ 2 ในรอบ 20 ปี และมีแนวโน้มการลดลงของป่าชายเลน มากเป็นอันดับ 3 ของจังหวัด โดยไม่มีพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น

ตำบลบางนายสี

มีพื้นที่ 94,477.42 หรือประมาณร้อยละ 27 ของพื้นที่อำเภอทั้งหมด ซึ่งนับเป็นตำบลที่ใหญ่ที่สุด และมีพื้นที่อนุรักษ์ 58,169 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 16.77 ของพื้นที่ตำบลทั้งหมด

(ภาพที่ 2) นับเป็นตำบลที่มีพื้นที่เขตคุ้มครองและอนุรักษ์มากที่สุดในอำเภอตะกั่วป่า และตำบลบางนายสี ได้เข้าร่วมโครงการปลูกป่าเฉลิมพระชนม์ 72 พรรษามหาราชาินี โดยมีการฝึกอบรมหลักสูตร ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ซึ่งขณะนี้จัดเป็นรุ่นที่ 2 และมีประชาชนในตำบลบางนายสีเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม 60 เปอร์เซนต์จาก 5 ตำบล

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัยพื้นที่ป่าชายเลนในท้องที่ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เนื้อที่ทั้งหมด 39,070 ไร่ (เป็นสีแดง)

ที่มา: หน่วยพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 16 (ตะกั่วป่า พังงา) (2547)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพศ

วิไลพร (2534) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า เพศ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สุวรรณณี (2536) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่ อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า เพศมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

กนกกาญจน์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบหญิงและชายในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนโนนใหญ่ กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า เพศมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน นอกจากนี้ รักษาดี (2542) ก็พบว่า เพศมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อาทิตย์ (2542) และ สมควร (2542)

อายุ

อภิชาติ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชน ในเขตอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า อายุมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ศิริวรรณ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งโบราณสถานกรณีศึกษา: การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีถิ่นพำนักใกล้โบราณสถาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งโบราณสถาน

การศึกษา

ชุมพล (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรบริเวณ เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาสรุปว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

มธุรส (2537) ศึกษาปัจจัยการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ ประภัสสร (2531) พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่นกัน

ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ชุมพล (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรบริเวณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาสรุปว่า ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ธีรเบศร์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพริ้ว จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ สมหมาย (2542) พบว่า คนที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้มากกว่า และสุพรชัย (2535) พบว่าความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม

พรทิพย์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ความสามารถของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน: ศึกษาเฉพาะในกรณีชุมชนบ้านเปรี๊ตใน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้ชุมชนมีความสามารถในการจัดการคือ การเป็นสมาชิกชุมชน

สุวรรณณี (2536) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชน ในท้องที่อำเภอเสเกา จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ สมควร (2542) พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมหมาย (2542)

การผ่านการฝึกอบรม

เบญจมาศ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างบ้านสวนพลูกับบ้านหูช้าง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสตรี ได้แก่ การฝึกอบรม

พงศ์ศักดิ์ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ การเคยผ่านการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรมพัฒนาชุมชน (2529, อ้างโดย กนกกาญจน์, 2545) พบว่า สตรีที่ได้รับการอบรมที่เข้มแข็งมากครั้งจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากกว่าสตรีที่ได้รับการอบรมที่เข้มเจ้าน้อยครั้ง

ประโยชน์จากการอนุรักษ์

อนงค์ (2535) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประโยชน์เชิงรูปธรรมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้

สมควร (2542) ศึกษาการมีส่วนร่วมในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสครองราชย์ปีที่ 50 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การใช้ผลประโยชน์มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ฯ

บรรจง (2540) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลน พบว่า การคาดหวังผลประโยชน์จากการร่วมพัฒนาป่าชายเลนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลน

การรับรู้ข่าวสาร

อาทิตย์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของราษฎรท้องถิ่นต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่แนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง กรณีศึกษา ตำบลระบำ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่า การได้รับฟังข่าวสารมีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรท้องถิ่นต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้

รัชชาติ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสวนป่ากลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ สมควร (2542) พบว่า การได้รับฟังข่าวสารมีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการปลูกป่า ถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งสอดคล้องกับ สมหมาย (2542) ซึ่งศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สุภราภรณ์ (2541) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ชายฝั่งและสุริยา (2534) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่าการได้รับฟังข่าวสารมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

อาชีพหลัก

สุวรรณิ (2536) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า อาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

อาชีพรอง

ณรงค์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของราษฎรท้องถิ่นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ – ห้วยใหญ่ จังหวัดเพชรบูรณ์และชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า การประกอบอาชีพรองมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

รายได้รวม

ณรงค์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของราษฎรท้องถิ่น ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ – ห้วยใหญ่ จังหวัดเพชรบูรณ์และชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า รายได้รวมมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

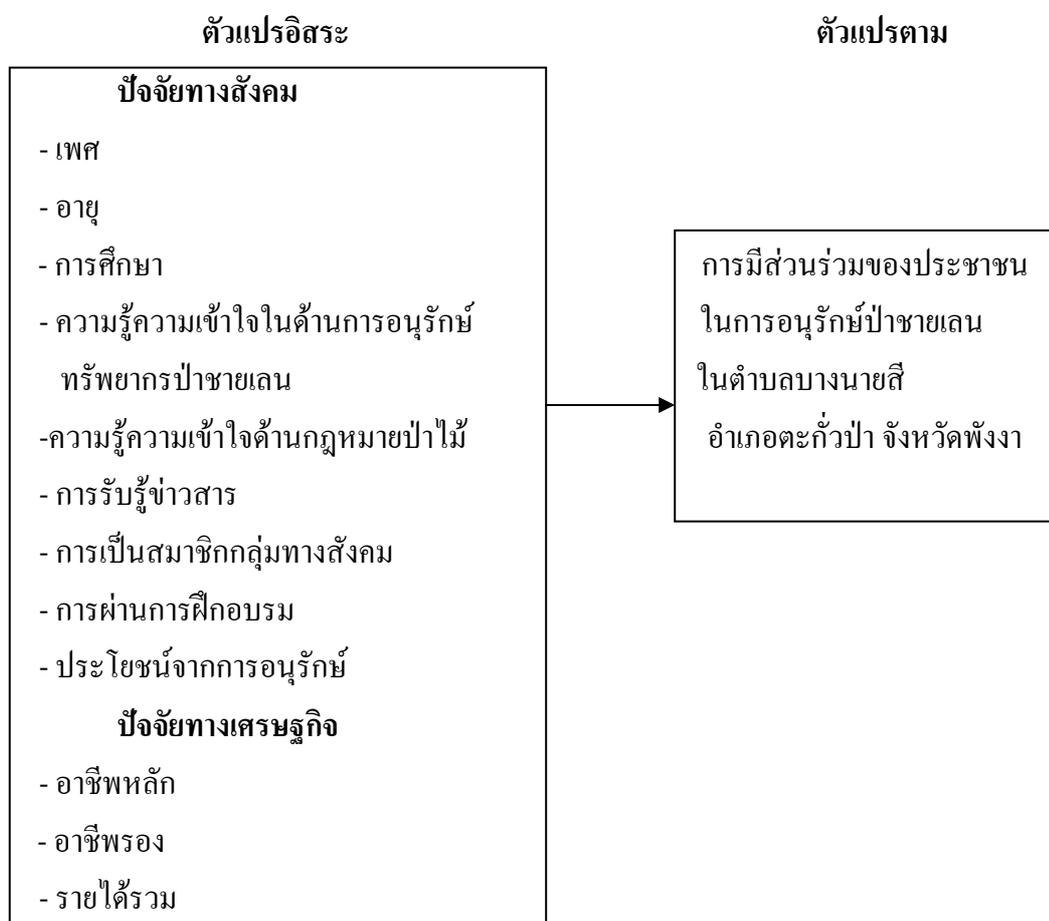
ชุมพล (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ น้ำกาฬี จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า รายได้รวมมีผลต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้

อภิชาติ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชน ในเขตอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า รายได้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ธีรเบศร์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพริ้ว จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี มีผลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้นำมากำหนดกรอบแนวคิด ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนในหมู่ที่ 2 3 4 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 2 อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 3 การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 4 ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 5 ความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 6 การรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 7 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 8 การผ่านการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 9 ประโยชน์จากการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 10 อาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 11 อาชีพรอง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

สมมติฐานที่ 12 รายได้รวม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของประชาชนในหมู่ที่ 2 3 4 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง
2. อุปกรณ์เครื่องเขียน
3. แผนที่ระวางมาตราส่วน 1:50,000 ของกรมแผนที่ทหาร
4. คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป

วิธีการ

1. การรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในท้องที่ตำบลบางนายสีอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ บทความ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (2) การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในท้องที่หมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย จากการสุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างแบบสอบถาม จะรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการตั้งสมมติฐาน นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม และทำการประเมินเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 หากความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (validity) เพื่อตรวจสอบว่าแบบสอบถามครอบคลุมประเด็นต่างๆที่ต้องการศึกษาหรือไม่ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้เนื้อหามีความครอบคลุมและถูกต้อง

2.2 หาความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (reliability) เพื่อทดสอบว่าเครื่องมือมีความคงที่อยู่เสมอ โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจาก คณะกรรมการที่ปรึกษาแล้ว ไปทดสอบหาความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปทำการทดสอบกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องที่ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่า Cronbach's Alpha ของเครื่องมือ

ทั้งนี้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นนั้น ได้กำหนดให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามที่เป็นแบบเลือกตอบ (check list) และคำถามปลายเปิด (open-ended) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบคำถามซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริงลงในช่องว่าง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของประชากรตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ใช้คำถามในการประเมินค่าจำนวน 40 ข้อโดยมีลักษณะคำถามเป็นมาตราวัดแบบ Likert Scale แบ่งเป็น 5 ระดับทั้งนี้สามารถให้ความหมายค่าของคะแนนได้ดังนี้ คือ

ระดับการมีส่วนร่วม	คำถามเชิงบวก
มีส่วนร่วมมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 5
มีส่วนร่วมมาก	ให้คะแนนเท่ากับ 4
มีส่วนร่วมปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ 3
มีส่วนร่วมน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ 2
ไม่มีส่วนร่วม	ให้คะแนนเท่ากับ 1

เมื่อรวบรวมและแจกแจงความถี่แล้วใช้ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม ที่แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อยและไม่มีส่วนร่วม เป็นเกณฑ์ในการหาอันตรภาคชั้น เพื่อป้องกันระดับการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.8$$

เกณฑ์ดังกล่าวทำให้สามารถแปลความหมายได้ ดังต่อไปนี้

1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนใน ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อยู่ในระดับต่ำ นั่นคือ จะต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยด่วนที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนใน ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ นั่นคือ จะต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยด่วน

2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนใน ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อยู่ในระดับปานกลางหรือพอใช้ นั่นคือ จะต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ในบางประการตามความเหมาะสม

3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนใน ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อยู่ในระดับสูง นั่นคือ การมีส่วนร่วมอยู่ในเกณฑ์ดี เป็นที่น่าพอใจ

4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนใน ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อยู่ในระดับสูงมาก นั่นคือ การมีส่วนร่วมอยู่ในเกณฑ์ดีมากเป็นที่น่าสนใจมาก สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาระดับมาตรฐานไว้ หรือปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่าชายเลน

ในการทดสอบสมมติฐาน หากปรากฏว่ามีจำนวนความถี่ของค่าสังเกตในช่องหนึ่งช่องใดของตารางต่ำกว่า 5 จะถือว่าผลการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวขาดความน่าเชื่อถือและอาจทำให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้น จึงต้องทำการแบ่งกลุ่มระดับการมีส่วนร่วมของราษฎรให้เหลือเพียง 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วม เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มแทน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือ

3. การกำหนดขนาดตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) และได้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 0.05 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคำนวณได้ตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้ n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่กำหนดให้เท่ากับ 0.05

N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

แทนค่าลงในสูตรจะได้

$$n = \frac{1085}{1 + (1085 \times 0.0025)}$$

จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง = 292.25 หรือสุ่มตัวอย่างจำนวน 292 ครัวเรือน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการสุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สูตรการกระจายตามสัดส่วน (سوبงกช, 2526) ดังนี้

$$n_i = \frac{N_i}{N} n$$

กำหนดให้
 n_i = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างของหมู่บ้าน i
 n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด
 N_i = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน i
 N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมด
 i = หมู่บ้านที่ 2 3 4 5 และ 6

เมื่อแทนค่าลงในสูตร จะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มตัวอย่างในหมู่ที่ 2	จำนวน 554 ครัวเรือน ได้ 149.09	ใช้กลุ่มตัวอย่าง 149 ครัวเรือน
กลุ่มตัวอย่างในหมู่ที่ 3	จำนวน 138 ครัวเรือน ได้ 37.13	ใช้กลุ่มตัวอย่าง 37 ครัวเรือน
กลุ่มตัวอย่างในหมู่ที่ 4	จำนวน 217 ครัวเรือน ได้ 58.40	ใช้กลุ่มตัวอย่าง 59 ครัวเรือน
กลุ่มตัวอย่างในหมู่ที่ 5	จำนวน 116 ครัวเรือน ได้ 31.21	ใช้กลุ่มตัวอย่าง 31 ครัวเรือน
กลุ่มตัวอย่างในหมู่ที่ 6	จำนวน 60 ครัวเรือน ได้ 16.14	ใช้กลุ่มตัวอย่าง 16 ครัวเรือน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การแจกแจงเป็นความถี่ (frequency) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) และค่าร้อยละ (percent)

5.2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ใช้สถิติอนุमानเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาโดยวิธีไคสแควร์ (Chi-square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลและวิจารณ์

ในการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน
- ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน
- ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ทำการศึกษาข้อมูลด้านสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน ตลอดจนการถือครองพื้นที่และการใช้ประโยชน์พื้นที่ รวมทั้งระดับความรู้ความเข้าใจ และความคาดหวังที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งรายละเอียดของผลการศึกษา มีดังนี้ (ตารางที่ 2)

เพศ

จากการศึกษาสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 186 คน คิดเป็นร้อยละ 63.7 มีเพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3

อายุ

สำหรับผลการศึกษาระดับอายุของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 15-75 ปี โดยผลการศึกษาอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 34 ปี ซึ่งเมื่อจำแนกระดับอายุออกเป็น 6 ช่วงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 106 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมาได้แก่ อายุ 41-50 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็น ร้อยละ 25.7 ส่วนผู้ที่อายุ 21-30 ปี มีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 ขณะที่ผู้มีอายุ 51-60 ปี มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 โดยมีผู้อายุ 20 ปี หรือต่ำกว่า จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และผู้ที่อายุมากกว่า 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 ตามลำดับ ซึ่งจากการกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็น

เห็นว่าผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี มากที่สุด ซึ่งนับว่าอายุช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่มีการทำงานมากที่สุด

การศึกษา

ส่วนระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 124 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 ระดับอาชีวศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ระดับปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี เพียง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ทั้งนี้มีผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษทั้งสิ้น 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2 ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าหัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่ในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา จัดได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนยังมีการศึกษาไม่สูงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายของรัฐที่สนับสนุนให้ประชาชนมีการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำสุดคือมัธยมศึกษา

อาชีพ

สำหรับการประกอบอาชีพพบว่า อาชีพหลักของครัวเรือนส่วนใหญ่ได้แก่ การรับจ้างทั่วไป จำนวน 97 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาได้แก่ ทำสวน จำนวน 81 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.7 ส่วนอาชีพทำประมง มีจำนวน 33 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ขณะที่อาชีพค้าขาย และรับราชการ มีสัดส่วนเท่ากันคือ 26 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.9 และอาชีพอื่นๆ เช่น ทำนา กุ้ง เลี้ยงปลา เลี้ยงปู เลี้ยงไก่ หัตถกรรม ทำไร่ ทำนา รวมทั้งสิ้น 29 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.9 ทั้งนี้ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรองมากถึง 135 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.2 โดยครัวเรือนที่มีอาชีพรองส่วนใหญ่พบว่า มีอาชีพทำสวนและรับจ้างทั่วไป ในสัดส่วนเท่ากัน คือ 54 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.5 รองลงมาได้แก่ การปลูกผักสวนครัว จำนวน 12 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.2 ค้าขาย จำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ส่วนอาชีพประมงและเลี้ยงปลา มีสัดส่วนเท่ากัน คือ 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และอาชีพอื่นๆ เช่น ทำนา กุ้ง ทำไร่ ทำนา เลี้ยงไก่ และรับราชการ รวม 13 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.4 ตามลำดับ ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าประชาชนจะประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนมาก เมื่อดูจากการศึกษาประกอบด้วยจะ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย จึงไม่มีอาชีพที่มั่นคงให้สามารถเลี้ยงชีพได้ จึงต้องทำงานรับจ้างเป็นส่วนใหญ่และชาวบ้านก็มีความสุขกับงานรับจ้างเพราะสามารถที่จะได้เงินเร็ว ไม่ต้องลงทุน

ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพทางสังคมของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน

สถานภาพทางสังคมของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน (n=292)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	186	63.7
หญิง	106	36.3
อายุ (Min. = 15 Max. =75 \bar{X} =33.8)		
20 ปี หรือต่ำกว่า	7	2.4
21-30 ปี	68	23.2
31-40 ปี	106	36.3
41-50 ปี	75	25.7
51-60 ปี	30	10.3
61 ปี ขึ้นไป	6	2.1
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เข้ารับการศึกษ	21	7.2
ประถมศึกษา	124	42.5
มัธยมศึกษา	87	29.8
อาชีวศึกษา	30	10.3
ปริญญาตรี	27	9.2
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.0
อาชีพหลัก		
รับจ้างทั่วไป	97	33.3
ทำสวน	81	27.7
ทำประมง	33	11.3
ข้าราชการ	26	8.9
ค้าขาย	26	8.9
อื่นๆ	29	9.9

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพทางสังคมของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน (n=292)	ร้อยละ
อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	135	46.2
รับจ้างทั่วไป	54	18.5
ทำสวน	54	18.5
ปลูกผักสวนครัว	12	4.2
ค้าขาย	10	3.4
ทำประมง	7	2.4
เลี้ยงปลา	7	2.4
อื่นๆ	13	4.4

การเข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

สำหรับการศึกษาผลการเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากหน่วยงานราชการพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นจำนวนมากถึง 249 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 85.3 โดยมีเพียง 43 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.7 ที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าว โดยส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเพียงครั้งเดียวมากที่สุด จำนวน 23 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53.5 ส่วนที่เข้ารับการฝึกอบรม 2 ครั้ง มีจำนวน 18 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.8 และ เข้ารับการฝึกอบรม 3 ครั้ง จำนวน 2 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะพบว่าชาวบ้านได้รับการเข้าฝึกอบรมน้อยมาก จึงน่าจะมีการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้รับการฝึกอบรมมากกว่านี้ โดยการเพิ่มจำนวนคนเข้าฝึกอบรม จะทำให้ชาวบ้านได้รับความรู้ความเข้าใจจากการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3 จำนวนและค่าร้อยละของการเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากหน่วยงานราชการ

การเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากหน่วยงานราชการ	จำนวน (n=292)	ร้อยละ
ไม่เคย	249	85.3
เคย	43	14.7
- 1 ครั้ง	(23)	(53.5)
- 2 ครั้ง	(18)	(41.8)
- 3 ครั้ง	(2)	(4.7)

การเป็นสมาชิกกลุ่ม

จากการศึกษาสถานภาพทางสังคมของหัวหน้าครัวเรือนพบว่า ส่วนใหญ่ครัวเรือนไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มใดๆ ที่ทางหน่วยราชการหรือชุมชนจัดตั้งขึ้นเลย โดยมีจำนวนมากถึง 215 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 73.6 ขณะที่ครัวเรือนที่เข้าร่วมเพียง 77 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.4 ซึ่งเป็นการเข้าร่วมในกลุ่มต่างๆ ดังนี้ คือ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.2 รองลงมาได้แก่ กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 12 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.6 กลุ่มประมงหมู่บ้าน จำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.3 กลุ่มแม่บ้านหัตถกรรม จำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.0 กลุ่มอาสาสมัครบริการสังคมและกลุ่มเกษตรกรรม มีจำนวนเท่ากัน คือ 9 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.7 กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และกลุ่มป่าไม้ชุมชน ในสัดส่วนเท่ากัน คือ 4 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.2 และกลุ่มอื่นๆ เช่น ตัวแทนลุ่มน้ำ กรรมการหมู่บ้าน กลุ่มแก้ไขปัญหาความยากจน กีฬาท้องถิ่น และการเมืองท้องถิ่น รวม 4 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 4) ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม เป็นเพราะว่ากลุ่มที่จัดตั้งขึ้นนั้นไม่ได้ส่งเสริมการประกอบอาชีพ และไม่ทราบถึงผลดีของประโยชน์ในการเป็นสมาชิกกลุ่ม เพราะการเป็นสมาชิกกลุ่มของชาวบ้านส่วนใหญ่รวมกลุ่มกันเพื่อร่วมทุนแล้วออกเงินกู้ให้แก่สมาชิก และรวมกลุ่มทำอาชีพ แต่มีชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพไม่ตรงกับกลุ่มที่มีอยู่เดิมจึงไม่ได้รับการเข้าร่วมกลุ่มสมาชิก

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มที่จัดตั้งโดยหน่วยงานราชการหรือชุมชน

การเป็นสมาชิกกลุ่มที่จัดตั้งโดยหน่วยงานราชการหรือชุมชน	จำนวน (n=292)	ร้อยละ
ไม่เป็น	215	73.6
เป็น	77	26.4
- กองทุนหมู่บ้าน	(14)	(18.2)
- สหกรณ์ออมทรัพย์	(12)	(15.6)
- ประมงหมู่บ้าน	(11)	(14.2)
- แม่บ้านหัตถกรรม	(10)	(13.0)
- อาสาสมัคร	(9)	(11.7)
- เกษตรกรรม	(9)	(11.7)
- ลูกเสือชาวบ้าน	(4)	(5.2)
- ป่าไม้ชุมชน	(4)	(5.2)
- อื่นๆ	(4)	(5.2)

จากการสอบถามเกี่ยวกับจำนวนครั้งของการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มที่เป็นสมาชิกพบว่า ส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางกลุ่มเพียงปีละหนึ่งครั้งมากที่สุด โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 18 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.1 เข้าร่วมปีละ 2 ครั้ง จำนวน 12 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 17.4 เข้าร่วมปีละ 3 และ 4 ครั้ง มีสัดส่วนเท่ากัน คือ 4 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.8 เข้าร่วมปีละ 5 ครั้ง จำนวน 5 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.2 เข้าร่วมปีละ 6-10 ครั้ง จำนวน 12 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 17.4 และเข้าร่วมปีละมากกว่า 10 ครั้ง ขึ้นไป จำนวน 14 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.3 ทั้งนี้มี 8 ครั้งเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มแต่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับทางกลุ่มเลย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละของการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่จัดตั้งโดยหน่วยงานราชการ หรือชุมชน

การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่จัดตั้งโดยหน่วยงานราชการหรือชุมชน	จำนวน (n=69)	ร้อยละ
ปีละครั้ง	18	26.1
ปีละ 2 ครั้ง	12	17.4
ปีละ 3 ครั้ง	4	5.8
ปีละ 4 ครั้ง	4	5.8
ปีละ 5 ครั้ง	5	7.2
ปีละ 6-10 ครั้ง	12	17.4
ปีละ 10 ครั้งขึ้นไป	14	20.3

หมายเหตุ * เฉพาะผู้เป็นที่สมาชิกกลุ่มและได้เข้าร่วมกิจกรรม (มีผู้ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม 8 คริวเรือน)

การถือครองพื้นที่

สำหรับการถือครองพื้นที่ของครัวเรือนพบว่า มีครัวเรือนที่ไม่มีพื้นที่ถือครองของตนเอง จำนวน 70 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ขณะที่ครัวเรือนจำนวน 222 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.0 ที่มีพื้นที่เป็นของตนเอง ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนพื้นที่ถือครองพบว่า มีครัวเรือนที่มีพื้นที่ถือครองไม่เกิน 5 ไร่ จำนวน 111 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.0 โดยมีผู้มีพื้นที่ถือครอง 6-10 ไร่ จำนวน 31 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ส่วนผู้มีพื้นที่ถือครอง 11-20 ไร่ มีจำนวน 49 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 22.1 ผู้มีพื้นที่ถือครอง 21-50 ไร่ มีจำนวน 24 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.8 และผู้มีพื้นที่ถือครองมากกว่า 51 ไร่ขึ้นไป จำนวน 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ดังตารางที่ 6 ดังที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง เนื่องจากการทำไร่ หรือทำสวน ส่วนประชาชนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองนั้น ส่วนใหญ่จะอาศัยในที่ดินของบิดามารดา หรือเช่าบ้านอยู่เป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละของการถือครองพื้นที่และขนาดพื้นที่ถือครอง

การถือครองพื้นที่และขนาดพื้นที่ถือครอง	จำนวน (n=292)	ร้อยละ
ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง	70	24.0
มีพื้นที่เป็นของตนเอง	222	76.0
- ไม่เกิน 5 ไร่	(111)	(50.0)
- 6-10 ไร่	(31)	(14.0)
- 11-20 ไร่	(49)	(22.0)
- 21-50 ไร่	(24)	(10.8)
- 51 ไร่ ขึ้นไป	(7)	(3.2)

ลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ถือครอง

จากขนาดของพื้นที่ถือครองของทุกครัวเรือนรวม 2,784 ไร่ พบว่า ครัวเรือนแบ่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ถือครองของตนเองเพื่อปลูกสร้างเป็นที่อยู่อาศัย เป็นอาณาเขตรวมกันทั้งสิ้น 1,023 ไร่ ส่วนพื้นที่เหลือใช้ประโยชน์ในการทำสวนผลไม้ จำนวน 1,118 ไร่ สวนยางพารา จำนวน 486 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.5 ทำนาทุ่งและบ่อปลา จำนวน 60 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.2 ทำนาข้าว จำนวน 50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.7 และพื้นที่ว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ จำนวน 50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.7 ดังตารางที่ 7 จากการกล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า ประชาชนจะใช้พื้นที่เป็นที่สวนผลไม้มากที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่ต้องการขั้นพื้นฐาน ชาวบ้านจึงให้ความสำคัญกับที่อยู่อาศัยมากที่สุด

ตารางที่ 7 จำนวนลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ถือครองของราษฎรในตำบลบางนายสี

ลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ถือครอง	จำนวน (ไร่)	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัยและอาณาเขตบ้าน	1,023	36.7
สวนผลไม้	1,118	40.2
สวนยางพารา	486	17.5
นาทุ่ง/บ่อปลา	60	2.2
นาข้าว	50	1.7
ที่ว่างเปล่า	50	1.7
รวม	2,784	100.0

รายได้รวมของครัวเรือน

จากการศึกษาระดับรายได้รวมของครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมาพบว่า ครัวเรือนมีรายได้ต่อปีต่ำที่สุดเท่ากับ 15,000 บาท และสูงสุดเท่ากับ 960,000 บาท ต่อปี โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 136,493.90 บาท ซึ่งเมื่อจำแนกระดับรายได้รวมออกเป็น 6 ระดับพบว่า มีครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปี จำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.9 มีรายได้ 30,001-50,000 บาท ต่อปี จำนวน 33 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.7 มีรายได้ 50,001-100,000 บาท ต่อปี จำนวน 131 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.5 มีรายได้ 100,001-200,000 บาท จำนวน 60 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.3 มีรายได้ 200,001-300,000 บาท ต่อปี จำนวน 32 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.3 และมีรายได้มากกว่า 300,000 บาท ขึ้นไป ต่อปี จำนวน 15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ ทั้งนี้มีผู้ไม่ตอบคำถามจำนวน 10 ราย ดังตารางที่ 8 ซึ่งรายได้ดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยรายได้ของประชาชนในจังหวัดพังงา ซึ่งมีค่าเท่ากับ 21,156 บาทต่อคนต่อปีแล้ว จะเห็นได้ว่าประชาชนในตำบลบางนายสีมีรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของรายได้ครัวเรือนต่อปี

รายได้ครัวเรือนต่อปี	จำนวน (n=282)	ร้อยละ
(Min. = 15,000 Max. = 960,000 \bar{X} = 136,493.90)		
30,000 บาท หรือต่ำกว่า	11	3.9
30,001-50,000 บาท	33	11.7
50,001-100,000 บาท	131	46.5
100,001-200,000 บาท	60	21.3
200,001-300,000 บาท	32	11.3
300,001 บาท ขึ้นไป	15	5.3

หมายเหตุ * มีผู้ไม่ตอบคำถาม 10 ราย

จากการจำแนกรายได้ครัวเรือนตามแหล่งที่มาของรายได้พบว่า อาชีพหลักของครัวเรือนทำรายได้ต่ำสุดต่อปีเท่ากับ 15,000 บาท และสูงสุดเท่ากับ 600,000 บาท โดยรายได้เฉลี่ยจากอาชีพหลักเท่ากับ 118,030.43 บาทต่อปี ซึ่งเมื่อจำแนกระดับรายได้รวมออกเป็น 6 ระดับพบว่า มีครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปี จำนวน 23 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.2 มีรายได้ 30,001-50,000 บาท ต่อปี จำนวน 43 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.2 มีรายได้ 50,001-100,000 บาท ต่อปี จำนวน 122 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.3 มีรายได้ 100,001-200,000 บาท จำนวน 58 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.6 มีรายได้ 200,001-300,000 บาท ต่อปี จำนวน 24 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และมีรายได้มากกว่า 300,000 บาท ขึ้นไป ต่อปี จำนวน 12 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ตามลำดับ ขณะที่อาชีพรองของครัวเรือนทำรายได้ต่ำสุดต่อปีเท่ากับ 2,000 บาท และสูงสุดเท่ากับ 150,000 บาท โดยรายได้เฉลี่ยจากอาชีพรองเท่ากับ 38,416.96 บาท ต่อปี ซึ่งเมื่อจำแนกระดับรายได้รวมออกเป็น 4 ระดับพบว่า มีครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปี จำนวน 71 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 63.4 มีรายได้ 30,001-50,000 บาท ต่อปี จำนวน 21 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.8 มีรายได้ 50,001-100,000 บาท ต่อปี จำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.5 มีรายได้ 100,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.4 ตามลำดับ ทั้งนี้มีผู้ไม่ตอบคำถามจำนวน 10 ราย ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนต่อปี

แหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนต่อปี	จำนวน (n=282)	ร้อยละ
รายได้อาชีพหลัก* (Min. = 15,000 Max. = 600,000 \bar{X} = 118,030.43)		
30,000 บาท หรือต่ำกว่า	23	8.2
30,001-50,000 บาท	43	15.2
50,001-100,000 บาท	122	43.3
100,001-200,000 บาท	58	20.6
200,001-300,000 บาท	24	8.5
300,001 บาท ขึ้นไป	12	4.3
รายได้อาชีพรอง** (Min. = 2,000 Max. = 150,000 \bar{X} = 38,416.96)		
30,000 บาท หรือต่ำกว่า	82	63.4
30,001-50,000 บาท	32	18.8
50,001-100,000 บาท	25	12.5
100,001 บาท ขึ้นไป	18	5.4

หมายเหตุ * มีผู้ไม่ตอบคำถาม 10 ราย

** เฉพาะครัวเรือนที่มีอาชีพรอง

ความคาดหวังในการเข้ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

การศึกษาความคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนพบว่า ประโยชน์ที่ประชาชนคาดว่าจะได้รับจากการเข้ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากที่สุด คือ ทำให้ทรัพยากรคงอยู่ต่อไป จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 91.1 รองลงมาได้แก่ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 88.7 ทำให้มีสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นเพื่อการเกษตร จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 84.9 เกิดความภาคภูมิใจในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 83.6 ทำให้มีชีวิตมั่นคงปลอดภัย จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8 ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 ทำให้มีทางคมนาคมสัญจรสะดวกขึ้น จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 76.7 ทำให้

มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพิ่มขึ้น จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 เกิดประโยชน์ต่อตนเอง จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 และทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 67.1 ตามลำดับ ดังตารางที่ 10 จากการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า ประชาชนได้เห็นความสำคัญของป่าชายเลนมาก เพราะว่าประชาชนมีความคาดหวังจากการอนุรักษ์ ถือให้ทรัพยากรคงอยู่มากที่สุด แสดงว่าป่าชายเลนมีประโยชน์ในทางอ้อมต่อประชาชนในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของประโยชน์ที่ราษฎรคาดหวังจากการเข้ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ประโยชน์ที่คาดหวังจากการเข้ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์	จำนวน (n=292)	ร้อยละ
ทำให้ทรัพยากรคงอยู่ต่อไป	266	91.1
เกิดประโยชน์ต่อชุมชน	259	88.7
มีสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นเพื่อการเกษตร	248	84.9
มีความภาคภูมิใจในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น	244	83.6
มีชีวิตมั่นคงปลอดภัย	230	78.8
มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	228	78.1
มีทางคมนาคมสัญจรสะดวกขึ้น	224	76.7
มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพิ่มขึ้น	222	76.0
เกิดประโยชน์ต่อตนเอง	209	71.6
มีรายได้เพิ่มขึ้น	196	67.1

การรับรู้ข่าวสาร

สำหรับผลการศึกษากการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้และกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน เช่น การปลูกป่า การดูแลรักษาป่า และการลาดตระเวนตรวจปราบปราม เป็นต้น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารดังกล่าว จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 87.7 โดยรับผ่านทางสื่อโทรทัศน์มากที่สุด จำนวน 15.8 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 รองลงมาได้แก่ การรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ราชการ จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 รับจากวิทยุ จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 รับข่าวจากกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 รับข่าวจากญาติ/เพื่อน

บ้าน จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 รับจากหนังสือพิมพ์ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 รับข่าวจากองค์กรเอกชน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 รับข่าวหออกระจายข่าว จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 และรับข่าวจากแหล่งอื่นๆ เช่น นิทรรศการ ป้าย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีเพียง 36 คนที่ไม่เคยได้รับข่าวสาร ตารางที่ 11 ดังกล่าวมาข้างต้น พบว่าประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับข่าวสารการอนุรักษ์ ซึ่งแสดงให้เห็นการประชาสัมพันธ์มีแพร่หลายและเข้าถึงประชาชน

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับความรู้และกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของราษฎรตำบลบางนายสี

แหล่งการรับรู้ข่าวสาร	จำนวน (n=723)	ร้อยละ
โทรทัศน์	158	21.9
เจ้าหน้าที่ราชการ	125	17.3
วิทยุ	122	16.9
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	121	16.7
ญาติ/เพื่อนบ้าน	85	11.8
หนังสือพิมพ์	71	9.8
องค์กรเอกชน	25	3.5
หออกระจายข่าว	13	1.8
อื่นๆ	3	0.4

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งผู้ที่ตอบถูกจะได้คะแนน 1 คะแนน พบว่า เมื่อจำแนกระดับความรู้ความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับน้อย (0-10 คะแนน) ระดับปานกลาง (11-15 คะแนน) และระดับมาก (16-20 คะแนน) พบว่า ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประชาชนส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 175 คน คิดเป็นร้อยละ 59.9 รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 และกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อย

ละ 14.0 ส่วนด้านกฎหมายป่าไม้เมื่อจำแนกระดับความรู้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับน้อย (0-10 คะแนน) ระดับปานกลาง (11-15 คะแนน) และระดับมาก (16-20 คะแนน) พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางมากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 161 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1 รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 และกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 ดังตารางที่ 12 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนดี แม้ว่าประชาชนจะมีการศึกษาไม่มาก แต่ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนก็เป็นรับทราบกัน เนื่องจากชีวิตมีความผูกพันกับป่าชายเลน

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของระดับความรู้ความเข้าใจด้านอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ความรู้ความเข้าใจ	จำนวน (n=292)	ร้อยละ
ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน		
- มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย	41	14.0
- มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง	76	26.1
- มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก	175	59.9
ด้านกฎหมายป่าไม้		
- มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย	53	18.2
- มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง	161	55.1
- มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก	78	26.7

เมื่อจำแนกความรู้ความเข้าใจต่อระบบนิเวศวิทยาป่าชายเลนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ออกเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนถูกต้องมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ พื้นที่ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำชนิดต่างๆ จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 90.4 การปลูกป่าชายเลนทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 89.7 การมีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีส่วนส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่สามารถหาอาหาร ทั้งพืชและสัตว์ได้มากขึ้น จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 85.6 หากพื้นที่ทำกินของท่านไม่เพียงพอ ท่านสามารถเข้าไปจับจองพื้นที่ป่าชายเลนได้ จำนวน

249 คน คิดเป็นร้อยละ 85.3 การปลูกเสริมป่าชายเลนช่วยทำให้ป่าชายเลนฟื้นตัวได้เร็วขึ้น จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 84.6 การปลูกป่าชายเลนช่วยลดความรุนแรงของพายุ จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 การตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลนทำให้ท่านขยายพื้นที่ทำกินได้เพิ่มขึ้น จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 80.1 ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นสมบัติของส่วนรวม ท่านสามารถนำผลผลิตในป่ามาใช้ได้ตามใจชอบ จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 79.1 พื้นที่และความสมบูรณ์ของป่าชายเลนมีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรสัตว์น้ำ จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 78.4 การมีพื้นที่ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลงมีผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์มีส่วนช่วยให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 75.3 พื้นที่ป่าชายเลนมีส่วนช่วยในการบำบัดของเสียที่ถ่ายเทจากพื้นที่บนบกลงสู่ทะเล จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 75.3 ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่สร้างอาชีพให้แก่ท่านและชุมชน จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 74.3 การถมพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อใช้ทำการเกษตรจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎรมากกว่าปล่อยให้สภาพเป็นป่าชายเลน จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 72.6 การปลูกป่าชายเลนเพื่อฟื้นฟูสภาพป่า ควรปล่อยให้ป่าน้ำที่ของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 ป่าชายเลนสามารถขึ้นทดแทนได้ไม่ต้องมีการจัดการแต่อย่างใด จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น การเลี้ยงกุ้ง จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลน จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ไม่สามารถช่วยป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งได้ จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 การตัดไม้ในป่าชายเลนมาเผาถ่านสามารถช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายสารเชื้อเพลิงในครัวเรือนได้ จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 และ ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถฟื้นฟูได้ด้วยตนเอง จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 ตามลำดับ ดังตารางที่ 13 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าประชาชนเข้าใจเรื่องป่าชายเลนเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ มากที่สุด ซึ่งมีความผูกพันกับชีวิตชาวบ้านที่มีบ้านติดกับป่าชายเลน และข้อที่ชาวบ้านมีความเข้าใจน้อยที่สุด คือ ป่าชายเลนสามารถที่จะฟื้นฟูตัวเองได้ตามธรรมชาติ จึงน่าที่จะทำความเข้าใจ โดยเผยแพร่ความรู้แก่ชาวบ้านในกลุ่มนี้ โดยการจัดฝึกอบรมหรือจัดสัมมนาในตำบล

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อระบบนิเวศวิทยาป่าชายเลนในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำชนิดต่างๆ	264	90.4
การปลูกป่าชายเลนทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์	262	89.7
การมีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีส่วนส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่สามารถหาอาหาร ทั้งพืชและสัตว์ได้มากขึ้น	250	85.6
หากพื้นที่ทำกินของท่านไม่เพียงพอท่านสามารถเข้าไปจับจองพื้นที่ป่าชายเลนได้	249	85.3
การปลูกเสริมป่าชายเลนทำให้ป่าชายเลนฟื้นตัวได้เร็วขึ้น	247	84.6
การปลูกป่าชายเลนช่วยลดความรุนแรงของพายุ	236	80.8
การตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลนทำให้ท่านขยายพื้นที่ทำกินได้เพิ่มขึ้น	234	80.1
ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นสมบัติของส่วนร่วมท่านสามารถนำผลผลิตในป่ามาใช้ได้ตามใจชอบ	231	79.1
พื้นที่และความสมบูรณ์ของป่าชายเลนมีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรสัตว์น้ำ	229	78.4
การมีพื้นที่ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลงมีผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ	222	76.0
พื้นที่ป่าชายเลนมีส่วนช่วยในการบำบัดของเสียที่ถ่ายเทจากพื้นที่บนบกลงสู่ทะเล	220	75.3
ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์มีส่วนช่วยให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล	220	75.3
ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่สร้างอาชีพให้แก่ท่านและชุมชน	217	74.3
การถมพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อใช้ทำการเกษตรจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎรมากกว่าปล่อยให้สภาพเป็นป่าชายเลน	212	72.6
การปลูกป่าชายเลนเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าควรปล่อยให้เป็นที่ของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น	209	71.6
ป่าชายเลนสามารถขึ้นทดแทนได้ไม่ต้องการจัดการแต่อย่างใด	202	69.2

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	จำนวน	ร้อยละ
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น การเลี้ยงกุ้ง จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลน	200	68.5
ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ไม่ช่วยป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง	197	67.5
การตัดไม้ในป่าชายเลนมาเผาถ่านสามารถช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายสารเชื้อเพลิงในครัวเรือน	197	67.5
ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติซึ่งสามารถฟื้นฟูได้ด้วยตนเอง	143	49.0

เมื่อจำแนกความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้ออกเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ถูกต้องมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ป่าชายเลนเป็นเขตอนุรักษ์ประเภทหนึ่ง จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 86.0 ingssem ที่อาศัยอยู่ในเขตป่าชายเลนถือเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 81.5 การเข้าไปล่าสัตว์ป่า ในเขตป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติถือว่าการกระทำที่ผิดกฎหมาย และป่าชายเลนที่เสื่อมสภาพแล้ว ประชาชนสามารถเข้าไปครอบครองทำประโยชน์ได้ตามใจชอบ จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 เปลือกไม้ เศษไม้ ปลายไม้ จากต้นไม้ที่อยู่ในป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติถือว่าเป็นของป่าทั้งสิ้น จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 80.1 การปล่อยน้ำเสีย หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในพื้นที่ป่าชายเลนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายป่าไม้ จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 79.8 การเข้าทำประโยชน์ป่าชายเลนของภาครัฐไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้ และการตัดไม้ทุกชนิดในป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติไม่ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8 การนำไม้โกงกางจากพื้นที่ป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ต้องได้รับการอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 77.7 ปัจจุบันรัฐมีนโยบายยึดพื้นที่ป่าชายเลนที่ครอบครองไม่ถูกกฎหมายคืนทั้งหมด จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 72.9 ไม่สามารถปลูกบ้านในเขตป่าชายเลนได้ จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 67.1 ถ้าต้องการนำพื้นที่ป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ สามารถยื่นขออนุญาตใช้ประโยชน์ได้ จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 63.7 การออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ป่าชายเลนสามารถดำเนินการได้ตามหลักฐานที่มีอยู่ทุกกรณี จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 การสร้างแนวกันคลื่นในทะเลในเขตพื้นที่ป่าชายเลน ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 การขอเช่าพื้นที่ป่าชายเลนเพื่ออยู่อาศัย สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมาย จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 ป่าชายเลนมีเขตเศรษฐกิจที่อนุญาตให้ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์ทำกินได้ จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 สามารถทำการจับสัตว์น้ำในเขตพื้นที่ป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติได้ จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 48.6 เอกชนสามารถขอสัมปทานป่าชายเลนจากรัฐได้ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 ป่าชายเลน ที่เสื่อมโทรมสามารถนำมาปฏิรูปได้ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 และ ป่าชายเลน หมายถึง ที่ดินที่ยังไม่มีบุคคลใดได้ครอบครองตามกฎหมายที่ดิน จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 ตามลำดับ ดังตารางที่ 14 จากการกล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายป่าไม้ในเรื่องป่าชายเลนเป็นเขตอนุรักษ์ประเภทหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรู้กฎหมายเบื้องต้นของประชาชนในพื้นที่ ส่วนเรื่องที่ประชาชนมีความรู้น้อยนั้นเป็นเรื่องที่กล่าวว่า ป่าชายเลน หมายถึง ที่ดินที่ยังไม่มีบุคคลใดได้ครอบครองตามกฎหมายที่ดินซึ่งแสดงถึงการไม่เข้าใจในเรื่องกฎหมาย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านบุกรุกป่าชายเลนได้

ตารางที่ 14 จำนวนและค่าร้อยละของการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในด้านกฎหมายป่าไม้

ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้	จำนวน	ร้อยละ
ป่าชายเลนเป็นเขตอนุรักษ์ประเภทหนึ่ง	251	86.0
ลิงแสมที่อาศัยอยู่ในเขตป่าชายเลนถือเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง	238	81.5
การเข้าไปล่าสัตว์ป่าในเขตป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติถือว่าการกระทำที่ผิดกฎหมาย	236	80.8
ป่าชายเลนที่เสื่อมสภาพแล้ว ประชาชนสามารถเข้าไปครอบครองทำประโยชน์ได้ตามใจชอบ	236	80.8
เปลือกไม้ เศษไม้ ปลายไม้ จากต้นไม้ที่อยู่ในป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติถือว่าเป็นของป่าทั้งสิ้น	234	80.1
การปล่อยน้ำเสีย หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในพื้นที่ป่าชายเลนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายป่าไม้	233	79.8
การเข้าทำประโยชน์ป่าชายเลนของภาครัฐไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้	230	78.8
การตัดไม้ทุกชนิดในป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติไม่ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด	230	78.8
การนำไม้โกงกางจากพื้นที่ป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ต้องได้รับการอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่	227	77.7
ปัจจุบันรัฐมีนโยบายยึดพื้นที่ป่าชายเลนที่ครอบครองไม่ถูกต้องกฎหมายคืนทั้งหมด	213	72.9
ไม่สามารถปลูกบ้านในเขตป่าชายเลนได้	196	67.1
ถ้าต้องการนำพื้นที่ป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ สามารถยื่นขออนุญาตใช้ประโยชน์ได้	186	63.7
การออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ป่าชายเลนสามารถดำเนินการได้ตามหลักฐานที่มีอยู่ทุกกรณี	182	62.3
การสร้างแนวกันคลื่นในทะเลในเขตพื้นที่ป่าชายเลน ถือว่าการกระทำที่ผิดกฎหมาย	165	56.5
การขอเช่าพื้นที่ป่าชายเลนเพื่ออยู่อาศัย สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมาย	163	55.8
ป่าชายเลนมีเขตเศรษฐกิจที่อนุญาตให้ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์ทำกินได้	159	54.5

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้	จำนวน	ร้อยละ
สามารถทำการจับสัตว์น้ำในเขตพื้นที่ป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติได้	142	48.6
เอกชนสามารถขอสัมปทานป่าชายเลนจากรัฐได้	138	47.3
ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมสามารถนำมาปฏิรูปได้	112	38.4
ป่าชายเลน หมายถึง ที่ดินที่ยังไม่มีบุคคลใดได้ครอบครองตามกฎหมายที่ดิน	99	33.9

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

สำหรับข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนใน 4 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน และ การมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล ซึ่งรายละเอียดของผลการศึกษามีดังนี้

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนโดยรวมในระดับค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.07 ซึ่งเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากที่สุดเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการติดตามและการประเมินผลมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.09 รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันเท่ากับ 2.05 ตามลำดับ ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางนายสีในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการศึกษาปัญหา	2.08	0.85	น้อย
ด้านการวางแผนดำเนินการ	2.05	0.83	น้อย
ด้านการปฏิบัติงานสนับสนุนและการฟื้นฟูป่าชายเลน	2.05	0.76	น้อย
ด้านการติดตามและการประเมินผล	2.09	0.84	น้อย
รวม	2.07	0.77	น้อย

เมื่อจำแนกพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการศึกษาปัญหาเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในกาศึกษาปัญหา

ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการปลูกป่าชายเลน และการรอดตายของกล้าไม้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 ซึ่งมีมากที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการกัดเซาะของชายฝั่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18 มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15 มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหากับหน่วยงานราชการ หรือองค์กรเอกชนเพื่อพบปะพูดคุยปรึกษาถึงปัญหาในการรักษาป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.11 มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.09 มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาขยะในพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการทำแนวกันคลื่นโดยใช้ยางรถยนต์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.82 และมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการทำแนวกันคลื่นโดยใช้คอนกรีต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.80 ซึ่งมีค่าน้อยที่สุด ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางนายสีในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา

การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน										ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีส่วนร่วม				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
												2.08	0.85
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการปลูกป่าชายเลน และการรอดตายของกล้าไม้	12	4.1	33	11.3	78	26.7	82	28.1	87	29.8	2.32	1.13	
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการกัดเซาะของชายฝั่ง	4	1.4	28	9.6	96	32.9	64	21.9	100	34.2	2.22	1.06	
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าชายเลน	4	1.4	31	10.6	78	26.7	80	27.4	99	33.9	2.18	1.06	
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลน	7	2.4	30	10.3	63	21.6	92	31.5	100	34.2	2.15	1.08	
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน	8	2.7	22	7.5	79	27.1	74	25.3	109	37.3	2.13	1.08	

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน										ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีส่วนร่วม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหากับหน่วยงานราชการ หรือองค์กรเอกชนเพื่อพบปะพูดคุยปรึกษาถึงปัญหาในการรักษาป่าชายเลน	3	1.0	36	12.3	58	19.9	88	30.1	107	36.6	2.11	1.06
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้	4	1.4	25	8.6	66	22.6	94	32.2	103	35.3	2.09	1.02
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาขยะในพื้นที่ป่าชายเลน	4	1.4	18	6.2	79	27.1	88	30.1	103	35.3	2.08	0.99
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการทำแนวกันคลื่นโดยใช้ยางรถยนต์ โดยใช้คอนกรีต	1	0.3	13	4.5	58	19.9	79	27.1	141	48.3	1.82	0.92
มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการทำแนวกันคลื่นโดยใช้คอนกรีต	3	1.0	12	4.1	55	18.8	77	26.4	145	49.7	1.80	0.95
ค่าเฉลี่ย											2.08	0.85

การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ

ขณะที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในด้านการวางแผนดำเนินการพบว่า ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการมากที่สุดเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขการลักลอบจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 ซึ่งมีค่ามากที่สุด การมีส่วนร่วมในการวางแผน ป้องกัน ดูแลรักษา และฟื้นฟูป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 มีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับโครงการปลูกป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 มีส่วนร่วมในการวางแผนทำให้ดินงอกเพิ่มขึ้นในพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.01 มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.93 มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.93 มีส่วนร่วมในการวางแผนทำให้การกร่อนของชายฝั่งทะเลลดลง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 มีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนมีความรัก และหวงแหนในทรัพยากรป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 และมีส่วนร่วมในการวางแผนทำแนวกันคลื่นทุกประเภท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 น้อยที่สุด ดังตารางที่ 17 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนทำแนวกันคลื่นทุกประเภทน้อยที่สุด เนื่องมาจากกิจกรรมการทำแนวกันคลื่นเกิดขึ้นน้อย จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวมีโอกาสมีส่วนร่วมน้อยด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมอื่นๆ

ตารางที่ 17 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางนายสีในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ

การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน										ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีส่วนร่วม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
มีส่วนร่วมในการแก้ไขการลักลอบจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน	4	1.4	22	7.5	67	22.9	78	26.7	121	41.4	2.36	1.03
มีส่วนร่วมในการวางแผน ป้องกัน ดูแลรักษา และฟื้นฟูป่าชายเลน	9	3.1	27	9.2	100	34.2	72	24.7	84	28.8	2.33	1.08
มีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับโครงการปลูกป่าชายเลน	6	2.1	35	12.0	82	28.1	86	29.5	83	28.4	2.30	1.07
มีส่วนร่วมในการวางแผนทำให้ดินงอกเพิ่มขึ้นในพื้นที่ป่าชายเลน	2	0.7	18	6.2	61	20.9	77	26.4	134	45.9	2.13	0.98
มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่ง	2	0.7	19	6.5	59	20.2	90	30.8	122	41.8	2.01	0.97
มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลน	1	0.3	26	8.9	45	15.4	101	34.6	119	40.8	1.93	0.97

ตารางที่ 17 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน										ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีส่วนร่วม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลน	5	1.7	29	9.9	56	19.2	95	32.5	107	36.6	1.93	1.05
ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนทำให้การกร่อนของชายฝั่งทะเลลดลง	1	0.3	11	3.8	56	19.2	93	31.8	131	44.9	1.89	0.89
ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าชายเลน	8	2.7	43	14.7	79	27.1	78	26.7	84	28.8	1.86	1.12
ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนทำแนวกันคลื่นทุกประเภท	3	1.0	13	4.5	47	16.1	103	35.3	126	43.2	1.83	0.91
ค่าเฉลี่ย											2.05	0.83

การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงานสนับสนุนและการฟื้นฟูป่าชายเลน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในด้านการปฏิบัติงานสนับสนุนการอนุรักษ์และการฟื้นฟูป่าชายเลนพบว่า ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการมากที่สุดเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ประชาชนได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 มากที่สุดร่วมต่อด้านกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 ได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนนอกหมู่บ้านของ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานที่เป็นการช่วยเพิ่มประชากรสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 เคยกล่าวว่ ตักเตือนเพื่อนบ้าน ที่เข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 ร่วมบริจาคเงินและสิ่งของในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 ช่วยออกวัสดุสิ่งของจำเป็นในการดำเนินงานอนุรักษ์ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การทำแนวกันคลื่นโดยใช้ยางรถยนต์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานการทำแนวกันคลื่นโดยใช้ไม้ไผ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.68 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและการทำแนวกันคลื่นโดยใช้คอนกรีต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.57 น้อยที่สุด ดังตารางที่ 18 ดังที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ประชาชนได้ร่วมปลูกป่ามากที่สุด เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมการปลูกป่าเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปลูกป่ามาก ซึ่งต่างกับกิจกรรมทำแนวกันคลื่นซึ่งเกิดขึ้นน้อย ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย

ตารางที่ 18 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน										ค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีส่วนร่วม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนในหมู่บ้าน	10	3.4	34	11.6	101	34.6	60	20.5	87	29.8	2.38	1.12
ร่วมต่อต้านกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบ ต่อทรัพยากรป่าชายเลน	7	2.4	45	15.4	61	20.9	92	31.5	87	29.8	2.29	1.22
ได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนนอกหมู่บ้าน	7	2.4	33	11.3	82	28.1	72	24.7	98	33.6	2.24	1.10
ร่วมปฏิบัติงานที่เป็นการช่วยเพิ่มประชากร สัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน	7	2.4	33	11.3	74	25.3	78	26.7	100	34.2	2.21	1.10
ว่ากล่าว ตักเตือนเพื่อนบ้าน ที่เข้าไปบุกรุก พื้นที่ป่าชายเลน	7	2.4	37	12.7	56	19.2	87	29.8	105	36.0	2.16	1.12

ตารางที่ 18 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุน การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน										ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีส่วนร่วม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ร่วมบริจาคเงินและสิ่งของในกิจกรรม อนุรักษ์ป่าชายเลน	5	1.7	15	5.1	94	32.2	76	26.0	102	34.9	2.13	1.00
ช่วยออกวัสดุสิ่งของจำเป็นในการ ดำเนินงานอนุรักษ์ป่าชายเลน	4	1.4	19	6.5	69	23.6	103	35.3	97	33.2	2.08	0.97
ร่วมในการปฏิบัติงาน การทำแนวกันคลื่น โดยใช้ยางรถยนต์	2	0.7	9	3.1	63	21.6	71	24.3	147	50.3	1.79	0.93
ร่วมในการปฏิบัติงานการทำแนวกันคลื่น โดยใช้ไม้ไผ่	0	0.0	8	2.7	58	19.9	60	20.5	166	56.8	1.68	0.88
ร่วมในการปฏิบัติงาน การทำแนวกันคลื่น โดยใช้คอนกรีต	1	0.3	2	0.7	37	12.7	82	28.1	170	58.2	1.57	0.76
ค่าเฉลี่ย											2.05	0.76

การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในด้านการติดตามและการประเมินผลพบว่า ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลมากที่สุดเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 ซึ่งมีความมากที่สุด ติดตามปริมาณน้ำขึ้น-ลง ในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 ติดตามผลเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18 มีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผลป้องกันการลักลอบตัดไม้ในป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 รายงานเจ้าหน้าที่เมื่อมีผู้บุกรุกทำลายป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.04 มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลป้องกันการลักลอบจับสัตว์บกและสัตว์น้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.04 ติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นดินที่ถูกกัดกร่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.04 ติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นดินที่งอกเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.04 และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ป้องกัน บำรุง รักษาป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.04 มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการของประชาชนและเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 ดังตารางที่ 19 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนในชุมชนมากที่สุด เนื่องจากประชาชนอยู่ใกล้ชิดกับป่าชายเลนและในการติดตามไม่ต้องใช้ความรู้หรืออุปกรณ์ จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้มาก ซึ่งต่างกับการบำรุงรักษาป่าชายเลน ซึ่งต้องมีอุปกรณ์และใช้แรงงานในการทำการบำรุงรักษาป่าชายเลน

ตารางที่ 19 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการติดตามผลและ ประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน										ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีส่วนร่วม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชาย เลนในชุมชนของท่าน	10	3.4	29	9.9	84	28.8	83	28.4	86	29.5	2.29	1.09
ติดตามปริมาณน้ำขึ้น-ลง ในบริเวณพื้นที่ ป่าชายเลน	9	3.1	27	9.2	71	24.3	94	32.2	91	31.2	2.21	1.07
ติดตามผลเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน	4	1.4	28	9.6	86	29.5	72	24.7	102	34.9	2.18	1.06
ติดตามและประเมินผลป้องกันการลักลอบ ตัดไม้ในป่าชายเลน	5	1.7	20	6.8	78	26.7	80	27.4	109	37.3	2.08	1.03
รายงานเจ้าหน้าที่เมื่อมีผู้บุกรุกทำลายป่า ชายเลน	6	2.1	17	5.8	72	24.7	86	29.5	111	38.0	2.04	1.02

ตารางที่ 19 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการติดตามผลและ ประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน										ค่าเฉลี่ย	ค่าความ แปรปรวน
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		ไม่มีส่วนร่วม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ติดตามและประเมินผลป้องกันการลักลอบ จับสัตว์บกและสัตว์น้ำ	4	1.4	22	7.5	71	24.3	80	27.4	115	39.4	2.04	1.03
ติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่ถูกกัด กร่อน	3	1.0	18	6.2	73	25.0	93	31.8	105	36.0	2.04	0.97
ติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่งอก เพิ่มขึ้น	2	0.7	20	6.8	69	23.6	98	33.6	103	35.3	2.04	0.96
ประเมินผลการปฏิบัติงาน ป้องกัน บำรุง รักษาป่าชายเลน	6	2.1	13	4.5	81	27.7	78	26.7	114	39.0	2.04	1.10
ติดตามและประเมินผลการดำเนินการของ ประชาชนและเจ้าหน้าที่	1	0.3	14	4.8	77	26.4	76	26.0	124	42.5	1.95	0.95
ค่าเฉลี่ย											2.09	0.84

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การอนุรักษ์ป่าชายเลน

ในการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้กำหนดคำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า จากจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 292 ชุด มีผู้แสดงความคิดเห็นในส่วนของปัญหา และอุปสรรคในการอนุรักษ์ป่าชายเลน จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 30.82 และแสดงความคิดเห็นในส่วนของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 ซึ่งรายละเอียดของผลการศึกษา มีดังนี้

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ป่าชายเลนพบว่า ประชาชนเห็นว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดเกิดจากการลักลอบตัดไม้ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 27 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 รองลงมาเห็นว่า ปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชายเลนเกิดจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของป่าชายเลน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 ความเห็นแก่ตัวของคนในชุมชน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 ภาครัฐขาดความตั้งใจ-จริงจังในการแก้ปัญหา และ ประชาชนขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ในสัดส่วนเท่ากัน คือ 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 การทำนาเกลือในพื้นที่ป่าชายเลน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินทำกิน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2 ขาดงบประมาณ-เจ้าหน้าที่ที่เพียงพอ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 จำนวนสัตว์ในระบบนิเวศป่าชายเลนลดลง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 เจ้าหน้าที่สนับสนุนการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มนายทุน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 ขาดผู้นำในการรณรงค์ชี้แนะ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 และมีการทิ้งขยะ/ปล่อยน้ำเสียลงในเขตป่าชายเลน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในชุมชนตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพิจิตร

ปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในชุมชน	จำนวน (n=153)	ร้อยละ
การลักลอบตัดไม้	27	17.6
ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของป่าชายเลน	21	13.7
ความเห็นแก่ตัวของคนในชุมชน	19	12.4
ภาครัฐขาดความตั้งใจ-จริงจังในการแก้ปัญหา	16	10.5
ประชาชนขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม	16	10.5
การทำนาเกลือในพื้นที่ป่าชายเลน	13	8.5
ประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินทำกิน	11	7.2
ขาดงบประมาณ-เจ้าหน้าที่ที่เพียงพอ	10	6.5
จำนวนสัตว์ในระบบนิเวศป่าชายเลนลดลง	9	5.9
เจ้าหน้าที่สนับสนุนการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มนายทุน	4	2.6
ขาดผู้นำในการรณรงค์ชี้แนะ	4	2.6
มีการทิ้งขยะ/ปล่อยน้ำเสียลงในเขตป่าชายเลน	3	2.0

สำหรับข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ป่าชายเลนพบว่า วิธีที่ดีที่สุดในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมาได้แก่ การรณรงค์ให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 ภาครัฐต้องเข้ามาดูแลฟื้นฟูสภาพป่าชายเลน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ปลูกต้นไม้ชนิดต่างๆ เพิ่มเติม จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 กวดขันมิให้มีการลักลอบตัดไม้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ในระบบนิเวศป่าชายเลน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 จัดหาพื้นที่ทำกินเพื่อป้องกันการบุกรุกป่าชายเลน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ปลูกต้นไม้เพิ่มเติม จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้บุกรุกเขตป่าชายเลน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ควบคุมมิให้มีการปล่อยน้ำเสียลงในเขตป่าชายเลน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ยกเลิกการให้สัมปทานเผาถ่าน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ไม่ทิ้งขยะในเขตป่าชายเลน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 และห้ามทำนาเกลือในเขตป่าชายเลน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนในชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนในชุมชน	จำนวน (n=184)	ร้อยละ
สร้างจิตสำนึกและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน	46	25.0
รณรงค์ให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์	38	20.7
ภาครัฐต้องเข้ามาดูแลฟื้นฟูสภาพป่าชายเลน	19	10.3
ปลูกต้นไม้ชนิดต่างๆ เพิ่มเติม	17	9.2
กวดขันมิให้มีการลักลอบตัดไม้	15	8.2
อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ในระบบนิเวศป่าชายเลน	13	7.1
จัดหาพื้นที่ทำกินเพื่อป้องกันบุกรุกป่าชายเลน	11	6.0
ปลูกต้นไม้โกงกางเพิ่มเติม	11	6.0
เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้บุกรุกเขตป่าชายเลน	4	2.2
ควบคุมมิให้มีการปล่อยน้ำเสียลงในเขตป่าชายเลน	4	2.2
ยกเลิกการให้สัมปทานเผาถ่าน	3	1.6
ไม่ทิ้งขยะในเขตป่าชายเลน	2	1.1
ห้ามทำนาเกลือในเขตป่าชายเลน	1	0.5

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

จากผลการศึกษาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จึงได้ทำการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎร โดยตั้งสมมติฐานว่าปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎร ปัจจัยที่นำมาพิจารณา ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้รวม การรับรู้ข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การผ่านการอบรม ความคาดหวังประโยชน์จากการอนุรักษ์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายป่าไม้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แล้วทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีทางสถิติไคสแควร์ (chi-square) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ที่ตั้งไว้ ตัวแปรอิสระที่กำหนดไว้สามารถจัดแบ่งกลุ่ม ด้วยการอาศัยลักษณะของตัวแปรที่แบ่งแยกเป็นกลุ่มได้อย่างชัดเจน หรือจัดแบ่งกลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าช่วงชั้นคะแนน หรือหมวดหมู่ของตัวแปร แต่ละตัวเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม เช่น การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แบ่งออกเป็น กลุ่มที่มีความรู้มาก กับกลุ่มที่มีความรู้น้อย (โดยอาศัยค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม) เป็นต้น

ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามคำถามตัวแปรตาม คือ ระดับการมีส่วนร่วมของราษฎร จากแบบสอบถามที่จัดทำขึ้น ซึ่งมีคำตอบให้เลือกตอบเป็น 5 ระดับ แต่ในการแบ่งกลุ่มระดับการมีส่วนร่วมเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้ทำการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมให้เหลือเพียง 2 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมมาก และ การมีส่วนร่วมน้อย สาเหตุที่ไม่สามารถนำค่าที่ได้มาทำการวิเคราะห์กับตัวแปรอิสระ โดยการแบ่งตัวแปรตามออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบสอบถามได้นั้น เนื่องจากเมื่อทำการนำตัวแปรตามที่แบ่งค่าคะแนนการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบสอบถามมาหาความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระที่ตั้งไว้ โดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ ผลการศึกษาปรากฏว่า จำนวนความถี่ของค่าสังเกตที่ตกอยู่ในบางช่อง (cell) ของตารางแสดงความสัมพันธ์ มีจำนวนต่ำกว่า 5 ซึ่งเป็นข้อจำกัดของค่าสถิติไคสแควร์ที่จะต้องมีความถี่ของค่าสังเกตในทุกช่องของตารางแสดงความสัมพันธ์ไม่น้อยกว่า 5 ขึ้นไป ดังนั้นหากปรากฏว่ามีจำนวนความถี่ของค่าสังเกตในช่องหนึ่งช่องใดของตารางมีค่าต่ำกว่า 5 จะถือว่าผลการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวขาดความน่าเชื่อถือและอาจทำให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้เกิดความคลาดเคลื่อนจึงต้องทำการแบ่งกลุ่มระดับการมีส่วนร่วมของราษฎรให้เหลือเพียง 2 กลุ่ม โดยการนำคะแนนการมีส่วนร่วมของทุกคนมาคิดค่าเฉลี่ย ซึ่งมีค่าเท่ากับ 82.86 ซึ่งประชาชนที่ได้คะแนนต่ำกว่า 82.86 คือ กลุ่มผู้มีส่วนร่วม

น้อย และประชาชนที่ได้คะแนนสูงกว่า 82.86 คือ กลุ่มผู้มีส่วนร่วมมาก เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม แทน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือต่อไป ซึ่งเมื่อได้ทำการแบ่งกลุ่มของตัวแปรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงนำกลุ่มตัวแปรอิสระที่ได้จัดแบ่งกลุ่มแล้ว มาหาค่าความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม เพื่อพิสูจน์สมมติที่ตั้งไว้ โดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2-6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพิจิตร ได้แบ่งเพศของประชาชนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยอาศัยหลักที่สามารถแบ่งกลุ่มได้ชัดเจนได้แก่ เพศชายและเพศหญิง เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม คือ กลุ่มของประชาชนที่เป็นเพศชาย และกลุ่มของประชาชนที่เป็นเพศหญิง จากการศึกษาเมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามเพศพบว่า เพศชายมีจำนวนทั้งสิ้น 104 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย รวม 104 คน คิดเป็นร้อยละ 55.9 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 ขณะที่เพศหญิงมีจำนวน 106 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2-6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพิจิตร โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.02 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2-6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพิจิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของเพศต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

เพศ	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์				รวม	χ^2	Sig	Df
	ทรัพยากรป่าชายเลน							
	น้อย	มาก						
ชาย	55.9	44.1	100.0	(186)	4.89	0.02*	1	
หญิง	42.5	57.5	100.0	(106)				
รวม	51.0 (149)	49.0 (143)	100.0	(292)				

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษา พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ในตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการตรวจสอบค่าร้อยละของตารางความสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มของประชาชนที่เป็นเพศหญิงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากกว่าเพศชาย สาเหตุอาจเนื่องจากเพศชายส่วนใหญ่จะมีหน้าที่การงานที่เป็นอาชีพหลักจึงไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วม แต่เพศหญิงส่วนมากจะเป็นแม่บ้านและทำงานรับจ้างในหมู่บ้าน ซึ่งเมื่อมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนเกิดขึ้นจึงมีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่าเพศชาย

สมมติฐานที่ 2 อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา ได้แบ่งอายุออกเป็น 4 กลุ่ม คือ อายุไม่เกิน 30 ปี อายุ 31 - 40 ปี อายุ 41 - 50 ปี และอายุเกิน 50 ปีขึ้นไป จากการศึกษามือพิจารณาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุ 30 ปี หรือต่ำกว่า มีทั้งสิ้น 75 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 ขณะที่ผู้ที่มีอายุ 31-40 ปี มีจำนวน 106 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี มีจำนวน 75 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 44.0 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 ด้านผู้มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 36 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา โดยใช้ค่าไคส แควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.33 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา รายละเอียดดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของอายุต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

อายุ	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์				รวม	χ^2	Sig	Df
	ทรัพยากรป่าชายเลน		น้อย	มาก				
	น้อย	มาก						
30 ปี /ต่ำกว่า	48.0	52.0	100.0	(75)	3.37	0.33	3	
31-40 ปี	56.6	43.4	100.0	(106)				
41-50 ปี	44.0	56.0	100.0	(75)				
51 ปี ขึ้นไป	55.6	44.4	100.0	(36)				
รวม	51.0	(149)	49.0	(143)				100.0

จากการศึกษา พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา แสดงว่าอายุไม่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแต่อย่างใด ไม่ว่าจะประชาชนจะมีอายุมากหรือน้อยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการอนุรักษ์ป่าชายเลนนั้นสามารถกระทำได้โดยไม่จำเป็นต้องมีอายุมากหรือน้อยก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น การปลูกป่าชายเลน แม้แต่เด็กก็สามารถติดตามบิดามารดาไปปลูกป่าชายเลนได้

และยังเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรักป่าชายเลนด้วย ดังนั้น แม้ว่าประชาชนมีอายุมากหรือน้อย จึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ได้แบ่งระดับปัญหาออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และปริญญาตรีขึ้นไป จากการศึกษาเมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ผู้ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 21 คน แบ่งเป็นผู้มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ขณะที่ผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวน 124 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 ตามลำดับ ส่วนผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน 87 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 ด้านผู้มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีจำนวน 30 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย และมาก กลุ่มละเท่าๆ กัน คือ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีจำนวน 30 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในระดับน้อย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.53 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา รายละเอียดดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระดับการศึกษาต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

ระดับ การศึกษา	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์				รวม	χ^2	Sig	Df
	ทรัพยากรป่าชายเลน		น้อย	มาก				
	น้อย	มาก						
ไม่ได้เรียน	33.3	66.7	100.0	(21)	3.13	0.53	4	
ประถมศึกษา	52.4	47.6	100.0	(124)				
มัธยมศึกษา	51.7	48.3	100.0	(87)				
อาชีวศึกษา	50.0	50.0	100.0	(30)				
ปริญญาตรี	56.7	43.3	100.0	(30)				
รวม	51.0	(149)	49.0	(143)	100.0	(292)		

จากการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัด
พังงา อาจเป็นเพราะว่าประชาชนไม่ว่าจะมีการศึกษาระดับใด ส่วนใหญ่การมีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนไม่แตกต่างกัน มีสาเหตุมาจากการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร
ไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้มาก แต่เพียงมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมและร่วมลงมือปฏิบัติในการ
อนุรักษ์ป่าชายเลน ดังนั้น ระดับการศึกษาจึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

สมมติฐานที่ 4 ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความสัมพันธ์
กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบล
บางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มีความรู้เล็กน้อย และ
มีความรู้มาก จากการศึกษาเมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
จำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์พบว่า ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์
ในระดับน้อย มีจำนวน 117 คน แบ่งเป็นผู้มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชาย
เลนในระดับน้อย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 39 คน
คิดเป็นร้อยละ 33.3 ขณะที่ผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ในระดับมาก มีจำนวน 175 คน
แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 71 คน คิดเป็น
ร้อยละ 40.6 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระดับความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน		รวม	χ^2	Sig	Df
	น้อย	มาก				
น้อย	66.7	33.3	100.0	(117)	19.10	0.00*
มาก	40.6	59.4	100.0	(175)		
รวม	51.0	(149)	49.0	(143)		

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มของประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์มาก มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์น้อย สาเหตุเนื่องมาจากประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์มากนั้น ทราบดีถึงวิธีการและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการอนุรักษ์ป่าชายเลน จึงทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากกว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์น้อย

สมมติฐานที่ 5 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร ได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เปิดรับข่าวสาร และไม่เปิดรับข่าวสาร จากการศึกษามือพิจารณาการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร

ป้าชายเลนพบว่า ผู้ที่ไม่ได้เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ มีจำนวน 36 คน แบ่งเป็นผู้มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 21คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 ขณะที่ผู้ที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ มีจำนวน 256 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย และระดับมาก กลุ่มละเท่าๆ กัน คือ 128 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.34 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา รายละเอียดดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

การเปิดรับข่าวสาร	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน		รวม	χ^2	Sig	Df
	น้อย	มาก				
ไม่เปิดรับ	58.3	41.7	100.0 (36)	0.87	0.34	1
เปิดรับ	50.0	50.0	100.0 (256)			
รวม	51.0 (143)	49.0 (143)	100.0 (292)			

จากการศึกษา พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อาจเป็นเพราะว่า ไม่ว่าจะประชาชนจะได้รับข่าวสารหรือไม่ได้รับข่าวสาร ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนไม่แตกต่างกัน มีสาเหตุเพราะในการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนทั่วไปไม่ค่อยให้ความสำคัญในข่าวสารมากนัก การมี

ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่วนมากเกิดจากจิตสำนึกและความเสียดสีของชาวบ้านมากกว่าการได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์ แสดงว่าการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในตำบลบางนายสี ดังนั้นการที่จะทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม ทางรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการนำเสนอเนื้อหาสาระของข่าวสารที่น่าสนใจมากกว่าปัจจุบัน

สมมติฐานที่ 6 ระดับความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มีระดับความรู้มาก และมีระดับรู้น้อย จากการศึกษาเมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้พบว่า ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ในระดับน้อย มีจำนวน 145 คน แบ่งเป็นผู้มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 ส่วนผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ในระดับมาก มีจำนวน 147 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 46.9 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยใช้ค่าไคสแควร์ พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.15 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่าระดับความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา รายละเอียดดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระดับความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน		รวม	χ^2	Sig	Df	
	น้อย	มาก					
น้อย	55.2	44.8	100.0	(145)	1.98	0.15	1
มาก	46.9	53.1	100.0	(147)			
รวม	51.0	(149)	49.0	(143)	100.0	(292)	

จากการศึกษา พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา อาจเป็นเพราะกฎหมายป่าไม้ไม่มีเนื้อหาที่จะสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดังนั้น แม้ว่าประชาชนจะมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมากหรือน้อยจึงไม่มีผลที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

สมมติฐานที่ 7 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา ได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และผู้ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม จากการศึกษาค้นคว้าเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมพบว่า ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีจำนวน 215 คน แบ่งเป็นผู้มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 37.7 ขณะที่ผู้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีจำนวน 77 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 37.7 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล

จังหวัดพังงา โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน				รวม	χ^2	Sig	Df
	น้อย		มาก					
	น้อย	มาก	น้อย	มาก				
ไม่ได้เป็น	55.8	44.2	100.0	(215)	7.47	0.00*	1	
เป็น	37.7	62.3	100.0	(77)				
รวม	51.0	(149)	49.0	(143)	100.0	(292)		

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษา พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจมีเหตุผลที่เกิดจาก ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมได้เข้าร่วมกับบุคคลในหลายระดับ และอีกทั้งกลุ่มสมาชิกทางสังคมดังกล่าว ย่อมเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับส่วนราชการต่าง ๆ ทำให้ได้รับทราบข้อมูล ความรู้ เกิดความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์และได้มีโอกาสที่จะเข้าร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในด้านต่าง ๆ ได้มาก ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม แสดงว่าเป็นผู้ที่ช่วยทำประโยชน์กับสังคมและเป็นเพราะการชักชวนของเพื่อนในกลุ่ม

สมมติฐานที่ 8 การผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอ

ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ที่เคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรการอนุรักษ์ป่าชายเลน และผู้ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรการอนุรักษ์ป่าชายเลน จากการศึกษาเมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามการผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการอนุรักษ์พบว่า ผู้ที่ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการอนุรักษ์ มีจำนวน 249 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 ขณะที่ผู้ที่เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการอนุรักษ์ มีเพียง 43 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 79.1 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างการผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า การผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของการผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการอนุรักษ์ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี

การผ่าน การ ฝึกอบรม	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน		รวม	χ^2	Sig	Df
	น้อย	มาก				
ไม่เคย	56.2	43.8	100.0 (249)	18.27	0.00*	1
เคย	20.9	79.1	100.0 (43)			
รวม	51.0 (149)	49.0 (143)	100.0 (292)			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษา พบว่า การผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจมีเหตุผลที่เกิดจาก ประชาชนที่ได้รับการฝึกอบรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลน ทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกมากขึ้น ตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลนและรู้ถึงวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนว่าสามารถทำได้โดยวิธีใดบ้าง ซึ่งต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน

สมมติฐานที่ 9 ประชาชนที่คาดหวังจากการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร ได้แบ่งประชาชนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความคาดหวังน้อย (0 – 5 คะแนน) และกลุ่มที่มีความคาดหวังมาก (6 – 10 คะแนน) จากการศึกษาค้นคว้าเมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามระดับความคาดหวังจากการอนุรักษ์พบว่า ผู้ที่มีความคาดหวังต่อประโยชน์ที่ได้รับการอนุรักษ์น้อยมีจำนวน 56 คน แบ่งเป็นผู้มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 82.1 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9 ขณะที่ผู้ที่มีความคาดหวังต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์มาก มีจำนวน 236 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 43.6 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 56.4 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์ที่คาดหวังจากการอนุรักษ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2-6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า ประชาชนที่คาดหวังจากการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2-6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของระดับความคาดหวังประโยชน์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

ความคาดหวังประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน		รวม	χ^2	Sig	Df
	น้อย	มาก				
น้อย	82.1	17.9	100.0	(56)	0.00*	1
มาก	43.6	56.4	100.0	(236)		
รวม	51.0	(149)	49.0	(143)	100.0	(292)

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษา พบว่า ประโยชน์ที่คาดหวังจากการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจมีเหตุผลที่เกิดจาก ประชาชนที่มีความคาดหวังประโยชน์จากการอนุรักษ์เข้าใจถึงผลดีที่เกิดขึ้นเมื่อมีการอนุรักษ์ป่าชายเลนยังมีความต้องการให้เกิดประโยชน์มากขึ้น ก็ยิ่งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากขึ้น ต่างกับประชาชนที่คาดหวังประโยชน์จากการอนุรักษ์น้อย จึงมีส่วนร่วมน้อย

สมมติฐานที่ 10 อาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา ได้แบ่งอาชีพออกเป็น 6 อาชีพ คือ ประมง ทำสวน รับจ้าง รับราชการ ค้าขาย และอื่น ๆ จากการศึกษาเมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามอาชีพหลักพบว่า ผู้ที่มีอาชีพหลักด้านทำประมง มีจำนวน 33 คน แบ่งเป็นผู้มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 ขณะที่ผู้มีอาชีพหลักด้านทำสวน มีจำนวน 81 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ในระดับน้อย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 46.9 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 ส่วนผู้มีอาชีพหลักด้านการรับจ้างทั่วไป มีจำนวน 97 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับ

น้อย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 ขณะที่ผู้มีอาชีพหลักรับราชการ มีจำนวน 26 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 57.7 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 ส่วนผู้มีอาชีพหลักค้าขาย มีจำนวน 26 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 57.7 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 ด้านผู้มีอาชีพหลักเป็นอาชีพอื่นๆ มีจำนวน 29 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 75.9 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า อาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของอาชีพหลักต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

อาชีพหลัก	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์				χ^2	Sig	Df
	ทรัพยากรป่าชายเลน		รวม				
	น้อย	มาก					
ทำประมง	36.4	63.6	100.0	(33)	19.15	0.00*	5
ทำสวน	46.9	53.1	100.0	(81)			
รับจ้าง	63.9	36.1	100.0	(97)			
ข้าราชการ	57.7	42.3	100.0	(26)			
ค้าขาย	57.7	42.3	100.0	(26)			
อื่นๆ	24.1	75.9	100.0	(29)			
รวม	51.0	(149)	49.0	(143)	100.0	(292)	

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษา อาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน เมื่อดูค่าร้อยละ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพประมง ทำสวน และอาชีพอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มราษฎรที่มีอาชีพ รับจ้าง ข้าราชการ ค้าขาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ประชาชนมีอาชีพส่วนตัวที่สามารถสละเวลาในการเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพหลักอย่างอื่น โดยเฉพาะอาชีพประมงซึ่งเป็นอาชีพที่ใกล้ชิดกับป่าชายเลนและส่วนมากเป็นอาชีพทางประมงขนาดเล็ก จึงมีความตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลนมาก เพราะชาวประมงรู้ดีว่าป่าชายเลนเป็นที่อยู่อาศัยและที่เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ทำให้ชาวประมงเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากขึ้น ส่วนประชาชนที่ทำอาชีพอื่น ๆ นั้นเป็นอาชีพที่อิสระ เช่น เลี้ยงไก่ ทำนา ทำไร่ เมื่อมีกิจกรรมก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ตลอดเวลา ซึ่งต่างกับอาชีพ ข้าราชการ ค้าขาย รับจ้าง ซึ่งเป็นงานประจำไม่สามารถแบ่งเวลาที่ไม่ใช่วันหยุดมาร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้และลักษณะของงานก็ไม่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน ดังนั้น การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ควรดูเรื่องเวลาในการเข้าร่วมให้เหมาะสม เช่น วันหยุดพิเศษ ต่าง ๆ เพราะประชาชนจะหยุดทำงานได้ ทำให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น วันแม่ หรือวันพ่อ เป็นต้น

สมมติฐานที่ 11 อาชีพรองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ได้แบ่งอาชีพรองออกเป็น 6 อาชีพ คือ ทำสวน รับจ้าง ปลุกผัก ไม่มีอาชีพ และ อื่น ๆ จากการศึกษาเมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามอาชีพรองพบว่า ผู้ที่มีอาชีพรองด้านทำสวน มีจำนวน 54 คน แบ่งเป็นผู้มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 ขณะที่ผู้มีอาชีพรองด้านรับจ้างทั่วไป มีจำนวน 54 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 ส่วนผู้มีอาชีพรองด้านปลูกพืชผักสวนครัว มีจำนวน 12 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย และระดับมาก กลุ่มละเท่าๆ กัน คือ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ขณะที่ผู้ที่ไม่มีอาชีพรอง จำนวน 135 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 54.1 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 45.9 ส่วนผู้มีอาชีพรองเป็นอาชีพอื่นๆ มีจำนวน 37 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพรองกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.72 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า อาชีพรองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา รายละเอียดดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของอาชีพรองต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

อาชีพรอง	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์				รวม	χ^2	Sig	Df
	ทรัพยากรป่าชายเลน		น้อย	มาก				
	น้อย	มาก						
ไม่มีอาชีพ	54.1	49.5	100.0	(135)	2.04	0.72	4	
ทำสวน	53.7	46.3	100.0	(54)				
รับจ้าง	46.3	53.7	100.0	(54)				
ปลูกผัก	50.0	50.0	100.0	(12)				
อื่นๆ	43.2	56.8	100.0	(37)				
รวม	51.0	(149)	49.0	(143)	100.0	(292)		

จากการศึกษา พบว่า อาชีพรองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เนื่องจากอาชีพรองเป็นการสร้างรายได้ในเวลาว่างเท่านั้น และไม่มีผลตอบแทนมากนัก ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีอาชีพรองอะไร จึงไม่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 12 รายได้ครัวเรือนต่อปีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ได้แบ่งกลุ่มรายได้ครัวเรือนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 50,000, 50,001 - 100,000 100,000 - 200,000 และมากกว่า 200,001 ขึ้นไป จากการศึกษาค้นคว้าเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามรายได้ครัวเรือนต่อปีพบว่า ผู้ที่มีรายได้ครัวเรือนน้อยกว่า 50,000 บาทต่อปี มีจำนวน 33 คน แบ่งเป็นผู้มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 และมีส่วนร่วมในระดับมากจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 ขณะที่ผู้มีรายได้ครัวเรือน 50,001-100,000 บาทต่อปี มีจำนวน 131 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 ตามลำดับ ส่วนผู้มีรายได้ครัวเรือน 100,001-200,000 บาท ต่อปีมีจำนวน 60 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 ส่วนผู้มีรายได้ครัวเรือนมากกว่า 200,001 บาท ขึ้นไป ต่อปี มีจำนวน 47 คน แบ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 และมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนต่อปีกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยใช้ค่าไคสแควร์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.02 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า รายได้ครัวเรือนต่อปีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของรายได้ครัวเรือนต่อปีต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของราษฎรในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

รายได้ครัวเรือน	ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์				รวม	χ^2	Sig	Df	
	ทรัพยากรป่าชายเลน		น้อย	มาก					
	น้อย	มาก							
น้อยกว่า 50,000 บาท	36.4	63.6	100.0	(44)	9.27	0.02*	3		
50,001-100,000 บาท	50.4	49.6	100.0	(131)					
100,001-200,000 บาท	51.7	48.3	100.0	(60)					
200,001 บาท ขึ้นไป	68.1	31.9	100.0	(47)					
รวม	51.4	(145)	48.6	(137)				100.0	(282)

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษา พบว่า รายได้ครัวเรือนต่อปีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนหมู่ที่ 2 3 4 5 และ 6 ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการตรวจสอบค่าร้อยละของตารางความสัมพันธ์ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้รวมน้อยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่าประชาชนที่มีรายได้รวมมาก ทั้งนี้อาจมีเหตุผลที่เกิดจาก ประชาชนที่มีรายได้น้อยส่วนมากจะมีความผูกพันกับทรัพยากรป่าชายเลน เพราะประชาชนที่มีรายได้มากส่วนใหญ่จะทำงาน ซึ่งไม่ต้องพึ่งพิงทรัพยากร แต่ประชาชนที่มีรายได้น้อยจะมีการพึ่งพิงต่อป่าชายเลนสูง ไม่ว่าจะเป็นแหล่งอาหาร หรือของป่า จากป่าชายเลนนำมาทำเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งมีความตระหนักกับ ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในป่าชายเลนมาก

จากการสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม กับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คือ เพศ ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ การเป็นสมาชิก กลุ่มทางสังคมการผ่านการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ ประโยชน์ที่คาดหวังจากการอนุรักษ์ อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน อายุ ระดับการศึกษา การเปิดรับข่าวสาร อาชีพรอง ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้

ตารางที่ 34 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

ปัจจัยทดสอบสมมติฐาน	χ^2	Sig
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน		
เพศ	4.89	0.02
ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์	19.10	0.00
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	7.47	0.00
การผ่านการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์	18.27	0.00
ประโยชน์ที่คาดหวังจากการอนุรักษ์	26.84	0.00
อาชีพหลัก	19.15	0.00
รายได้ครัวเรือน	9.27	0.02
ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน		
อายุ	3.37	0.33
ระดับการศึกษา	3.13	0.54
การเปิดรับข่าวสาร	0.87	0.34
อาชีพรอง	2.04	0.72
ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้	1.98	0.15

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลของการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา สรุปได้ดังนี้

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในพื้นที่ป่าชายเลน ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ประชาชนที่ทำการศึกษามากกว่าครึ่ง เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 15 – 75 ปี มีอายุเฉลี่ย 38.3 ปี มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก และไม่มีอาชีพรอง ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม และไม่ใช่มEMBERของกลุ่มทางสังคม มีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 27.84 ไร่ โดยส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์พื้นที่ในการเป็นที่อยู่อาศัยปลูกบ้าน และทำสวนผลไม้ มีรายได้เฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 136,493.9 บาท การรับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชายเลนส่วนใหญ่รับจากโทรทัศน์ มีความคาดหวังประโยชน์จากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยคาดหวังให้ทรัพยากรคงอยู่ ราษฎรมีระดับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน อยู่ในเกณฑ์มาก แต่มีระดับความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมาย อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. ระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมของประชาชน ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.07 ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นดังกล่าวโดยด่วน โดยมีระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา มีระดับการมีส่วนร่วมค่อนข้างต่ำเท่ากับ 2.08 (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ มีระดับการมีส่วนร่วมค่อนข้างต่ำเท่ากับ 2.05 (3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานสนับสนุนการอนุรักษ์และการฟื้นฟูป่าชายเลน ระดับการมีส่วนร่วมค่อนข้างต่ำเท่ากับ 2.05 (4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล มีระดับการมีส่วนร่วมค่อนข้างต่ำเท่ากับ 2.09

3. สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชน เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สภาพปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ (1) การลักลอบตัดไม้ (2) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของป่าชายเลน (3) ความเห็นแก่ตัวของคนในชุมชน ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ (1) สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน (2) รณรงค์ให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

4. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมของประชาชน ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ได้แก่ เพศ ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การผ่านการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ ประโยชน์ที่คาดหวังจากการอนุรักษ์ อาชีพหลัก และรายได้ครัวเรือน ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมของประชาชน ที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การเปิดรับข่าวสาร และอาชีพรอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรจะมีการส่งเสริมให้ผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในเวลานอกเหนือจากงานให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยอาจจะใช้ประชาชนที่เป็นเพศหญิงที่ใกล้ชิดในครัวเรือนนั้น ไปประชาสัมพันธ์ให้เพศชายทราบเกี่ยวกับวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมและประโยชน์ต่าง ๆ ของป่าชายเลน เพื่อให้เพศชายเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2. รัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยการจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือเปิดการฝึกอบรม ศึกษาดูงานในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้ถูกวิธีและมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ได้พบกับประชาชนกลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรม มีความภาคภูมิใจในการผ่านการฝึกอบรม จึงควรที่จะเพิ่มจำนวนคนฝึกอบรมให้มากขึ้นกว่านี้ เพราะคนที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วนั้น จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่าคนที่ไม่ผ่านการฝึกอบรม และผู้ที่ฝึกอบรมได้ร่วมกิจกรรมในการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่จริง จึงทำให้ผู้ที่ผ่าน

การฝึกอบรมมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ไม่ได้มีโอกาสฝึกอบรม ดังนั้น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหน้าที่ในการฟื้นฟู หรือเพิ่มปริมาณป่าชายเลน จึงควรที่จะเปิดการฝึกอบรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อให้ได้เข้ามาอบรมหลักสูตรในการอนุรักษ์ป่าชายเลนและทำให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นกว่าในปัจจุบัน

3. มุ่งเน้นส่งเสริมสนับสนุนบทบาทของประชาชนให้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมให้มากขึ้น โดยการสนับสนุนการตั้งสมาชิกกลุ่มให้มากขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ลงไปรับสมัครสมาชิกในหมู่บ้านให้เป็นนักอนุรักษ์ป่าชายเลนประจำหมู่บ้านและให้สมาชิกกลุ่มแต่ละหมู่บ้านได้มีการประกวดผลงานในแต่ละปีว่าได้ทำอะไรบ้าง โดยหมู่บ้านใดที่ทำให้ป่าชายเลนคงอยู่และเพิ่มขึ้นมากที่สุดจะเป็นหมู่บ้านตัวอย่าง และจัดให้หมู่บ้านอื่น ๆ ไปดูผลงาน เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความกระตือรือร้นมากขึ้น และในปีต่อไปจะรับสมัครรุ่นที่ 2 ขึ้นมา โดยจัดการแข่งขันแบบเดิม โดยมีสมาชิกรุ่นที่ 1 เป็นพี่เลี้ยงส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนกว้างขวางมากยิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาบุคลากรของรัฐซึ่งไม่เพียงพอ โดยนำประชาชนเข้ามาเป็นแนวร่วมในการป้องกันดูแลทรัพยากรป่าชายเลน

4. รัฐควรเผยแพร่ถึงประโยชน์ของป่าชายเลน และสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของป่าชายเลนให้มากขึ้น เพื่อที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากขึ้น ประชาชนที่รู้คุณค่าประโยชน์ของป่าชายเลนจะตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดทำแผ่นพับ หรือส่งเจ้าหน้าที่ไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านให้ทราบถึงความสำคัญของป่าชายเลน หรือในวันที่มีการประชุมในหมู่บ้านให้ส่งเจ้าหน้าที่ไปรับทราบข้อคิดเห็นจากชาวบ้าน และถือโอกาสอธิบายถึงคุณค่าประโยชน์ป่าชายเลนให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงประโยชน์ของป่าชายเลนมากยิ่งขึ้น

5. จัดให้มีการพัฒนาป่าชายเลนในหมู่บ้านในวันหยุด ส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสมีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากวันที่ไม่ใช่วันหยุดนั้นประชาชนส่วนใหญ่มีภารกิจหน้าที่งานต้องทำ ดังนั้น ในวันหยุดจึงควรจัดกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านโดยไม่มุ่งเน้นแต่การพัฒนาถนนเพียงอย่างเดียว ผู้นำชุมชนควรที่จะเล็งเห็นความสำคัญของป่าชายเลนด้วย โดยจัดแบ่งประชาชนบางส่วนปลูกป่าชายเลน เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน หรืออาจจะเป็นการกำหนดวันใดวันหนึ่ง เช่น วันพ่อเพื่อ

ปลูกป่าชายเลน วันแม่เพื่อพัฒนาถนนทะเลคนเดิน เพื่อที่จะได้ผลสำเร็จทั้ง 2 ด้าน คือ ทรัพยากรป่าชายเลนได้เพิ่มขึ้น และถนนก็สะอาดจึงจะเป็นชุมชนที่น่าอยู่

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยที่ดำเนินการต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเรื่องการฝึกอบรมเพิ่มเติม ว่ามีวิธีการหรือปัจจัยใดบ้างที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมการฝึกอบรมมากที่สุด เพราะเมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน ทำให้คนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากที่สุด
2. ประชาชนจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือตอบคำถามเกี่ยวกับรายได้ จึงควรที่จะทำความเข้าใจความคุ้นเคยแก่ชาวบ้านก่อนที่จะทำการสำรวจ

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนกกาญจน์ โศศิรัมย์. 2545. การเปรียบเทียบหญิงและชายในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนโนนใหญ่ กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรมป่าไม้. 2540. สถิติการป่าไม้ของประเทศไทย 2540. ส่วนศูนย์ข้อมูลกลาง กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

กรมป่าไม้. มปป. นโยบายป่าไม้. กองแผนงาน กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา)

_____ 2529. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. คณะกรรมการบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เกษม จันทร์แก้ว. 2547. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. อักษรสยามการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการวางแผนหลักจังหวัดพังงา. 2544. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่ยั่งยืน. สำนักงานจังหวัดพังงา, พังงา.

จรรยา สุภาพ. 2523. แบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ส. 102. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.

จรรยารัตน์ หิรัญชูปพะ. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง ในลุ่มน้ำห้วยของเผาะ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2535. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศักดิ์โสการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. 2529. ป่าไม้สังคมกับการพัฒนาชนบท. เจ้าพระยาการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

- ชุมพล ชัยชนะ. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ น้ำกาฬ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไชยชนะ สุทธิวรชัย. 2536. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณรงค์ บ่วงรัตน์. 2543. ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของราษฎรท้องถิ่นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ – ห้วยใหญ่ จังหวัดเพชรบูรณ์และชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศักดิ์โสภาการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- ธงชัย จารุพัฒน์ และ จีรวรรณ จารุพัฒน์. 2540. การใช้ภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT-5 (TM) ติดตามสภาพการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทย. การสัมมนาระบบนิเวศป่าชายเลนแห่งชาติ ครั้งที่10. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- ธีรเบศรี เก่งชัยชูชีพ. 2544. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพริ้ว จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์. 2527. กลวิธีแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- นิวัติ เรืองพานิช. 2546. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บรรจง กณะกาศย์. 2540. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บรรณรักษ์ เสริมทอง. 2543. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคมที่มีผลกระทบต่อการพึงพิงผลิตผลจากป่าและการมี ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา จังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชนะ กลั่นคำสอน. 2531. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนเพื่อการพัฒนาชนบท. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 19-22 ธันวาคม กรุงเทพฯ. ม.ป.ท. (อัคราเสนา)
- บุญชนะ กลั่นคำสอน และธงชัย จารุพัฒน์. 2532. รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทย โดยใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียม. กองจัดการป่าไม้ กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- เบญจมาศ จันทร์เอี่ยม. 2536. ศึกษาการเปรียบเทียบบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างบ้านสวนพลูกับบ้านหู่ช้าง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปกรณ์ ปรีชากร. 2530. ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประภัสสร ปัญญา. 2531. การศึกษาการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสตรีชนบทที่อยู่ในโครงการพัฒนาสตรีของมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พงศ์ศักดิ์ ยวงสะอาด. 2530. การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรทิพย์ หาผล. 2544. ความสามารถของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านเป็ดไทร ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พิศศิลป์ จิตนาวสาร. 2536. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนในเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. 2532. การมีส่วนร่วมของประชาชน. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือด้านป่าไม้. กรมป่าไม้. กรุงเทพฯ.
- มธุรส ม่วงน้อยเจริญ. 2537. ปัจจัยการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง: ศึกษาเปรียบเทียบกรณีหมู่บ้านสาแพะ และไผ่แพะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกริก.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยอนุเคราะห์ไทย, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. พจนานุกรมไทย พ.ศ. 2525. สำนักพิมพ์คุรุสภา, กรุงเทพฯ.
- รัชชาติ วัฒนาประชากุล. 2542. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสวนป่ากลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิไลพร สมบูรณ์. 2534. การมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริวรรณ ทาปัญญา. 2539. ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งโบราณสถาน กรณีศึกษา : การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีถิ่นพำนักใกล้โบราณสถาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ. 2541. การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง: กรณีศึกษาอำเภอร่อง จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สนิท อักษรแก้ว. 2542. การจัดการป่าชายเลนในประเทศไทย. ภาควิชาวนวัฒนวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สมคิด สิริพัฒน์ดิลก. มปป. ป่าและปัจจัยการเกิดป่าในประเทศไทย. ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (อัครสำเนา)

สมควร สุรภพพิศิษฐ์. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสครองราชย์ปีที่ 50 จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมบูรณ์ อำพนพนารัตน์. 2542. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมพร แสงชัย. 2527. การพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของประชาชน. เทศาภิบาล. 79 (กันยายน 2527), กรุงเทพฯ.

สมหมาย กิตยากุล. 2542. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545-2549. สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545. ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม : การจัดการเพื่อความอยู่รอดของคนไทย. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 21 มิถุนายน 2545, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2540. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, กรุงเทพฯ.

- สำนักผังเมือง. 2544. รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน. สำนักผังเมือง, กรุงเทพมหานคร.
- สุพรชัย มั่งมีสิทธิ. 2535. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนโครงการขององค์กรพัฒนาเอกชน:กรณีศึกษาอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุบงกช จามิกร. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุเมธ ทรายแก้ว. 2536. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุริยา ยี่ขุน. 2534. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ระบบชุมชน: กรณีศึกษาตำบลศรีละกอ อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวรรณณี คงทอง. 2536. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าเลนชุมชนในท้องที่อำเภอติเตา จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนงค์ พัฒนจักร. 2535. การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิชาติ หนูน้อย. 2544. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในเขตอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาทิตย์ ควรวา. 2542. การมีส่วนร่วมของราษฎรท้องถิ่นต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้แนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง กรณีศึกษา ตำบลระบำ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- อารยา วัฒนกิจ. 2526. **ปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำนาจ คอวนิช. 2530. **สถานการณ์ป่าไม้ในปัจจุบันกับการอนุรักษ์.** องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (มกราคม-มีนาคม 2530), กรุงเทพฯ.
- อุทิศ กุฎอินทร์. 2536. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้.** น. 47-56. เอกสารประกอบการฝึกอบรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับเยาวชน ครั้งที่ 6. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เอกชัย ไชแสง. 2535. **การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในจังหวัดตรัง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Due, L.V. 1962. **Ecology and Silviculture of Mangrove.** Yale University. School of Forest. Unpublished Memo, New Haven.
- Maslow, A. 1970. **Motivation and Personality.** Harper and Row, New York.
- Ramos L. and L.B. Fletcher. 1982. **Planning for Rural Development with Popula Participation** : Development of Economics. Iowa State University. Iowa.
- World Health Organization. 1981. **Community Involvement in Health for Primary Health Care.** WHO, Geneva.
- Yamane, T. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis.** 3 rd ed. Harper International Edition, Tokyo.

ภาคผนวก

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม**เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน
ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา**

คำชี้แจง แบบสอบถามเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ของนิสิตปริญญาโท คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อจะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยข้อมูลที่ท่านตอบทั้งหมดจะถือเป็นความลับซึ่งเนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมคำในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

1. สถานภาพของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน (ผู้ตอบแบบสอบถาม)

1.1 เพศ

() ชาย

() หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (ระบุอายุจริงนับจำนวนเต็มเป็นปี)

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน (ระบุ).....

กรณีไม่ได้เรียนหนังสือ ขอให้ระบุไว้ด้วย

1.4 อาชีพหลักของครัวเรือนของท่าน (ระบุอาชีพที่ทำรายได้ให้ครัวเรือนสูงสุดเพียงอาชีพเดียว)

☐ ทำนา	☐ เลี้ยงหอยแครง
☐ ทำประมง	☐ เลี้ยงปลา
☐ ทำสวน	☐ เลี้ยงปู
☐ ทำไร่	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ ทำนา	☐ รับราชการ
☐ ปลุกพืชผักสวนครัว	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.5 อาชีพรองของครัวเรือนของท่าน (ระบุอาชีพที่ทำรายได้รองจากอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียว)

☐ ไม่มีอาชีพรอง	
☐ ทำนา	☐ เลี้ยงหอยแครง
☐ ทำประมง	☐ เลี้ยงปลา
☐ ทำสวน	☐ เลี้ยงปู
☐ ทำไร่	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ ทำนา	☐ รับราชการ
☐ ปลุกพืชผักสวนครัว	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.6 ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน จากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ของรัฐมาบ้างหรือไม่

- ไม่เคย
- เคยได้รับการฝึกอบรม จำนวน.....หลักสูตร

1.7 ท่านได้เป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่หน่วยราชการ/หมู่บ้านได้จัดตั้งขึ้นบ้างหรือไม่

- ไม่เป็น
- เป็น โดยเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ (โปรดระบุ)

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....

1.8 กรณีที่ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในข้อ 1.7 ท่านได้เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มดังกล่าวที่ท่านเป็นสมาชิกอยู่ โดยประมาณปีละ.....ครั้ง

2. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

2.1 ขนาดพื้นที่ถือครองของครัวเรือนของท่าน มีพื้นที่รวมจำนวน.....ไร่

ลักษณะการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ มีดังนี้

แปลงที่ 1 ลักษณะการใช้ประโยชน์.....	จำนวน.....	ไร่
แปลงที่ 2 ลักษณะการใช้ประโยชน์.....	จำนวน.....	ไร่
แปลงที่ 3 ลักษณะการใช้ประโยชน์.....	จำนวน.....	ไร่
แปลงที่ 4 ลักษณะการใช้ประโยชน์.....	จำนวน.....	ไร่
แปลงที่ 5 ลักษณะการใช้ประโยชน์.....	จำนวน.....	ไร่

2.2 รายได้รวมในรอบปีที่ผ่านมาจากครัวเรือนของท่าน รวมเป็นเงิน.....บาท/ปี
สามารถจำแนกรายได้ที่ได้รับ ดังนี้

2.2.1 การทำนา	ประมาณปีละ.....	บาท
2.2.2 การทำประมง	ประมาณปีละ.....	บาท
2.2.3 การทำสวน	ประมาณปีละ.....	บาท
2.2.4 การทำไร่	ประมาณปีละ.....	บาท
2.2.5 การทำนา	ประมาณปีละ.....	บาท

2.2.6 การปลูกพืชผักสวนครัว	ประมาณปีละ.....บาท
2.2.7 การเลี้ยงหอยแครง	ประมาณปีละ.....บาท
2.2.8 การเลี้ยงปู	ประมาณปีละ.....บาท
2.2.9 การเลี้ยงปลา	ประมาณปีละ.....บาท
2.2.10 การรับจ้างทั่วไป	ประมาณปีละ.....บาท
2.2.11 การรับราชการ	ประมาณปีละ.....บาท
2.2.12 อื่น ๆ	ประมาณปีละ.....บาท

3. ความคาดหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การที่ท่านเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ท่านมีความคิดหรือคาดหวังว่าท่านจะได้รับประโยชน์ด้านใดต่อไปนี้บ้าง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	คาดหวัง	ไม่คาดหวัง
1. ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น		
2. ทำให้ชีวิตมั่นคงปลอดภัย รู้สึกภาคภูมิใจ		
3. เกิดประโยชน์ต่อชุมชน		
4. เกิดประโยชน์ต่อตนเอง		
5. ทำให้ทรัพยากรคงอยู่ตลอดไป		
6. คุณภาพชีวิตดีขึ้น		
7. มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพิ่มขึ้น		
8. สัตว์น้ำเพิ่มขึ้นเพื่อการเกษตร		

ผลที่คาดว่าจะได้รับ	คาดหวัง	ไม่คาดหวัง
9. มีทางคมนาคมสัญจรสะดวกขึ้นเนื่องจากป้องกันน้ำท่วมเงิน		
10. เกิดความภาคภูมิใจในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น		

4. ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความรู้และกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน เช่น การปลูกป่า การดูแลรักษาป่า การลาดตระเวนตรวจป่าปราบปราม ฯลฯ บ้างหรือไม่

..... 1. ไม่ได้รับ

..... 2. ได้รับ

กรณีที่ท่านได้รับข่าวสาร ได้รับจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

..... 1. หอกระจายข่าว

..... 2. วิทยุ

..... 3. โทรทัศน์

..... 4. หนังสือพิมพ์

..... 5. กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน

..... 6. เจ้าหน้าที่ทางราชการ

..... 7. ญาติ / เพื่อนบ้าน

..... 8. องค์กรเอกชน

..... 9. อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความต่อไปนี้ หากเห็นว่าข้อความใดถูกต้อง ให้ตอบว่า “ใช่” หากเห็นว่าไม่ถูกต้อง ให้ตอบว่า “ไม่ใช่”

ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ใช่	ไม่ใช่
1. การปลูกป่าชายเลนเพื่อฟื้นฟูสภาพป่า ควรปล่อยให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น		✓
2. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น การเลี้ยงกุ้ง จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลน	✓	
3. การปลูกป่าชายเลนทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์	✓	
4. พื้นที่และความสมบูรณ์ของป่าชายเลนมีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรสัตว์น้ำ	✓	
5. พื้นที่ป่าชายเลนมีส่วนช่วยในการบำบัดของเสียที่ถ่ายเทจากพื้นที่บนบกลงสู่ทะเล	✓	
6. ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์มีส่วนช่วยให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล	✓	
7. พื้นที่ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ เท่านั้น		✓
8. การถมพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อใช้ทำการเกษตรจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎรมากกว่าปล่อยให้มีความเป็นป่าชายเลน		✓
9. การมีพื้นที่ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลงมีผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ	✓	
10. การมีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีส่วนส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่สามารถหาอาหาร ทั้งพืชและสัตว์ได้มากขึ้น	✓	
11. ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นสมบัติของส่วนรวมท่านสามารถนำผลผลิตในป่ามาใช้ได้ตามใจชอบ		✓
12. ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติซึ่งสามารถฟื้นฟูได้ด้วยตัวเอง	✓	
13. ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ไม่ช่วยป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง		✓
14. การตัดไม้มีในพื้นที่ป่าชายเลนทำให้ท่านขยายพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้น		✓

ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ใช่	ไม่ใช่
15. ป่าชายเลนสามารถขึ้นทดแทนได้โดยไม่ต้องมีการจัดการแต่อย่างใด		✓
16. การตัดไม้ในป่าชายเลนมาเผาถ่านเป็นสิ่งที่ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายสารเชื้อเพลิงในครัวเรือน		✓
17. ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่สร้างอาชีพให้แก่ท่านและชุมชน	✓	
18. การปลูกเสริมป่าชายเลนช่วยทำให้ป่าชายเลนฟื้นตัวได้เร็วขึ้น	✓	
19. การปลูกป่าชายเลนช่วยลดความรุนแรงของพายุ	✓	

6. ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายป่าไม้

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความต่อไปนี้ หากเห็นว่าข้อความใดถูกต้อง ให้ตอบว่า “ใช่” หากเห็นว่าไม่ถูกต้องให้ตอบว่า “ไม่ใช่”

ความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายป่าไม้	ใช่	ไม่ใช่
1. การเข้าไปล่าสัตว์ป่าในเขตป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย	✓	
2. ลิงแสมที่อาศัยอยู่ในเขตป่าชายเลนถือว่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง	✓	
3. การปล่อยน้ำเสีย หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในพื้นที่ป่าชายเลนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายป่าไม้	✓	
4. ป่าชายเลน หมายถึง ที่ดินที่ยังไม่มีบุคคลใดได้ครอบครองตามกฎหมายที่ดิน		✓
5. การตัดไม้ทุกชนิดในป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติไม่ ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด		✓
6. การนำไม้โกงกางจากพื้นที่ป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ต้องได้รับการ อนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่	✓	
7. เปลือกไม้ เศษไม้ ปลายไม้ จากต้นไม้ที่อยู่ในป่าชายเลนที่ประกาศ เป็นป่าสงวนแห่งชาติถือว่าเป็นของป่าทั้งสิ้น		✓
8. ป่าชายเลนที่เสื่อมสภาพแล้ว ประชาชนสามารถเข้าไปครอบครอง ทำประโยชน์ได้ตามใจชอบ		✓

ความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายป่าไม้	ใช่	ไม่ใช่
9. ถ้าต้องการนำพื้นที่ป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ สามารถยื่นขออนุญาตใช้ประโยชน์ได้	✓	
10. การสร้างแนวกันคลื่นในทะเลในเขตพื้นที่ป่าชายเลน ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย		✓
11. การขอเช่าพื้นที่ป่าชายเลนเพื่ออาศัยสามารถดำเนินการได้ตามกฎหมาย		✓
12. การออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ป่าชายเลนสามารถดำเนินการได้ตามหลักฐานที่มีอยู่ทุกกรณี		✓
13. ป่าชายเลนมีเขตเศรษฐกิจที่อนุญาตให้ประชาชนทำกินได้		✓
14. ป่าชายเลนเป็นเขตอนุรักษ์ประเภทหนึ่ง	✓	
15. ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมสามารถนำมาปฏิรูปได้		✓
16. การเข้าทำประโยชน์ป่าชายเลนของภาครัฐไม่จำเป็นต้องขออนุญาตกรมป่าไม้		✓
17. ไม่สามารถปลูกบ้านในเขตป่าชายเลนได้	✓	
18. เอกชนสามารถขอสัมปทานป่าชายเลนจากรัฐได้		✓
19. ปัจจุบันรัฐมีนโยบายยึดพื้นที่ป่าชายเลนที่ครอบครองไม่ถูกกฎหมายคืนทั้งหมด		✓
20. สามารถทำการจับสัตว์น้ำในเขตพื้นที่ป่าชายเลนที่ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติได้	✓	

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความต่อไปนี้ หากเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของท่านในแต่ละข้อตรงกับระดับใด ให้ท่านกาในช่องของระดับนั้น เพียงข้อละช่องเดียว

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีย ส่วน ร่วม
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการกัดเซาะของชายฝั่ง					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการปลูกป่าชายเลน และการรอดตายของกล้าไม้					
3. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหากับหน่วยงานราชการ หรือองค์กรเอกชนเพื่อพบปะพูดคุยปรึกษาถึงปัญหาในการรักษาป่าชายเลน					
4. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาขยะในพื้นที่ป่าชายเลน					
5. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้					
6. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลน					
7. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน					
8. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าชายเลน					
9. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการทำแนวกันคลื่น โคนไฉ่ยางรถยนต์ คลื่น โดยใช้คอนกรีต					
10. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการทำแนวกันคลื่น โดยใช้คอนกรีต					

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ต่อ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ					
11. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน ป้องกัน ดูแลรักษา และฟื้นฟูป่าชายเลน					
12. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับ โครงการปลูกป่าชายเลน					
13. ท่านได้เสนอแนวทางในการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลน					
14. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลน					
15. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะ ชายฝั่ง					
16. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการลักลอบจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน					
17. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ ให้เยาวชนมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าชายเลน					
18. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนทำแนวกันคลื่นทุกประเภท					
19. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนทำให้การกร่อนของชายฝั่งทะเลลดลง					
20. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนทำให้น้ำดินงอกเพิ่มขึ้นในพื้นที่ป่าชายเลน					

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ต่อ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เข้าร่วม
<p>การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน</p> <p>21. ท่านร่วมบริจาคเงินและสิ่งของในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน</p>					
22. ท่านช่วยออกวัสดุสิ่งของจำเป็นในการดำเนินงานอนุรักษ์ป่าชายเลน					
23. ท่านได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนในหมู่บ้านของท่าน					
24. ท่านได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนนอกหมู่บ้านของท่าน					
25. ท่านร่วมต่อต้านกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรป่าชายเลน					
26. ท่านเคยว่ากล่าว ตักเตือนเพื่อนบ้าน ที่เข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน					
27. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การทำแนวกันคลื่น โดยใช้ยางรถยนต์					
28. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การทำแนวกันคลื่น โดยใช้ไม้ไผ่					
29. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การทำแนวกันคลื่น โดยใช้คอนกรีต					
30. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ที่เป็นการช่วยเพิ่มประชากรสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน					

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ต่อ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เข้าร่วม
การมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล					
31. ท่านรายงานเจ้าหน้าที่เมื่อมีผู้บุกรุกทำลายป่าชายเลน					
32. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ป้องกัน บำรุง รักษาป่าชายเลน					
33. ท่านติดตามผลเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน					
34. ท่านติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลน ในชุมชนของท่าน					
35. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล ป้องกันการลักลอบตัดไม้ในป่าชายเลน					
36. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลป้องกัน การลักลอบจับสัตว์บกและสัตว์น้ำ					
37. ท่านติดตามปริมาณน้ำขึ้น-ลง ในบริเวณพื้นที่ ป่าชายเลน					
38. ท่านติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นดินที่งอกเพิ่มขึ้น					
39. ท่านติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นดินที่ถูกกัด กร่อน					
40. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การดำเนินการของประชาชนและเจ้าหน้าที่					

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

3.1 ท่านคิดว่าปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี